Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 268 (15290) | 1979 оной ноябриин 22, четверг | Сэн 2 мүнгэн

БУРЯАД ОРОНОЙМНАЙ ОМОГОРХОЛ

...ядай оперо болон баледэй театрта «академическэ» ...н үндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай СССР-эй Соёлой ...стерствын шиидхэбэрине эдэ үдэрнүүдтэ республи...ай ажалшад, үргэн олонинтэ туйлай ехэ баяр баяс...итайгаар угтаба. Тиигэжэ баян дэлгэр Буряад оро...найй хоёрдохи театр иимэ ехэ үндэр нэрэ зэргэтэй ...бо бшуу.

...н түрүүн энэмнай ороной бүхы наци болон арад үн...эдэй, аха дүү арадуудай удхаараа социалис, түхэл ...аараа национальна соёл культура, литература болон ...ствые али болохоор хүргөөхэ тушаа Коммунис пар... Совет түрэнэй саг үргэлжын анхарал оролдолго ...дагые эли тодоор гэршэлнэ ха юм. Энээн тухай нэ...жэшээ дурдамаар. Юуб гэхэдэ, имагтал парти болон ...тельствын шиидхэбэреэр аяар холын 1940 ондо ...ха хотодо Буряадай искусствын анха түрүүшын ...да, 1959 ондо Москвада — литература, искусствын хо...ин декада, 1973 ондо Буряадай АССР-эй искусство, ...ратурын туйлалтануудые харуулга Москва, Сверд...к хотонуудта үнгэргэгдөө бэлэй. Харин эдэ декада...дай буряад искусствын һалбаран хүргэлтэдэ аша үрэ ...эй, гүнзэгы удха шанартай шатануудболоһониинь ...бүхэндэ ойлгосотой.

...ёрдохёор, буряад арадай үндэһэн искусство хүргөө...лхэйн театральна искусствын түрүү хэмжээндэ хүр...хэрэгтэ бүхы совет арадуудай аха заха болохо ород ...ай соёл культурын түлөөлэгшэдэй айхабтар ехэ, сэг...үй туһаламжа эндэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Совет ис...твын суута ажал ябуулагшад: композиторнууд Па... Берлинский, Маркиан Фролов, Лев Книппер, режис...уд Иосиф Туманов, А. Миронский, балетмейстер... Игорь Моисеев, Михаил Заславский, Михаил Ар...ев болон бусад буряадай хүргэмэтэ театрые бии бол..., саашадаа хүргөөхэ ябадалда гайхамшагта сехэ үүр...дүүргэнэн юм.

...урбадахяар, Совет засагай жэлнүүдтэ парти болон ...н түрын анхарал оролдолгоор, үдэр бүриин туһалам...р манайда уран бэлигтэй артистнар, режиссернууд, ...юмшэд, уран зураашад урган гараа. Ороной мнай ис...твын дээдэ һургуулинуудые дүүргэнэн олон тоото ...тан республикынгаа соёл болбосорол саашадань хүг...ээ хэрэгтэ өөһэдынгөө элитэ ехэ хубита оруулаа бшуу. ...найй буряадуудай хэр үгһаа уран бэлигтэй, дуу, хүг...дэ дуратай байһыс мүн лэ элирхэйлэн харуулна. Бу...н хүргэмэтэ театрай үндэһэ һуури табилгада, удаань ...эйн түрүү искусствын хэм хэмжээндэ хүрэтэр хүг...ээ нангин хэрэгтэ бүхы бэлиг шадабаряа, дүй дүршэ... зүрхэ сэдьхэлэйнгээ дундаршагуй халуун ульһа дүү...зорюулһан аха нүхэдүдые эндэ дурдалтай. Режис... Г. Цыденжапов, драматург Н. Балдано, композиторнууд Д. Аюшеев, Б. Ямпилов, Ж. Батуев, уран зураа... А. Тимин, М. Шестакова, дуушад Л. Линховоин, Б. ...аков, Н. Петрова, А. Арсаланов, К. Языкова-Гомбое... В. Лыгденова, хатаршад Л. Сахьянова, Ц-Е. Бадма... Ф. Иванов, П. Абашеев, хүргэмшэд Н. Маторин, В. ...ленная, Э. Огаджанова болон бусад олониие арад ...ай урма баяртайгаар нэрлэдэг, уран бэлигыень үн...өөр сэгнэдэг байха юм.

...трбэдэхеэр, оперо болон баледэй театрай ехэ кол...тив зохёохы ажалай баяншье, һонирхолтойшье зам ...аа, бага бэшэ бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор даба... гараа. Аниа түрүүн буряад драмын театр хүргэмэтэ ...гүүдые найруулан табижа эхилээд. 1939 ондо хүг...э-драмын театр болоо бэлэй. Арбан жэл үнгэрөөд ...ада, 1949 ондо бээ даанхай, оперо болон баледэй ...р байгуулагдаһан түүхэтэй. Бэлигтэй энэ коллекти...зохёохы ажалай түүхэ 1938 оной зун табигдаһан ...р» гэжэ хүргэмэтэ драмаһаа эхитэй гэхэдэ алдуу бо...гүй. Һүүлээрнь «Эржэн» гэжэ хүргэмэтэ драма, харин ...ондо буряадай түрүүшын оперо — М. Фроловой ...Булад Баатарые» сценэ дээрээ найруулан табиһан ...а юм. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо ородой, дэлхэйн класс...ин, совет болон буряад композиторнуудай хэдэн зуу...а зохёолнуудтай олон тоото харагшадаа таниллуулаа. ...1940 оной декадын дүнгүүдээр театрай ажал ябуул...өөр сэгнэгдэжэ, Ленинэй орденоор шагнагдаһан. ...шадаа оронойнгоо дээдэ һүргуулинуудые дүүргэнэн ...у мэргэжэлтэй тус коллективтэ ерэжэ, оюун бэлигэй ...амисхал оруулһан юм. Мүнөө үедэ эдэмнай театрай ...ябуулгада гол һуури эзэлжэ байнхай. Буряадай ис...твын хүргэлтэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэ хубин ...оруулагшадай дундаһаа К. Базарсадаев, Д. Дашнев, ...Хузьмина, В. Буруев, С. Раднаев, М. Балдаев, О. Ко...лова, В. Васильев, Н. Манилов, Ю. Данилова, А. Ба...ева болон бусадые нэрлэмээр. Жэл ерэхэ бүри уран ...тэй залуушуул театрай коллективтэ нэмэнэ.

...ангаяа һүүлэй арбаад жэл соо ехэ юумэн хэгдэһэн, ...ь мүнөө жэлэй гастролинн найдамтай үндэһэ һуури ...ко үгөө. 1970 ондо «Энхэ-Булад Баатар» һэльбэн ...эгдэһэн, «Арюун гоохон Ангар дүүхэй» гэжэ ба...мүн лэ шэнэр найруулан табигдаһан юм. Энэ баледэй ...ондо РСФСР-эй Гүрэнэй шанда хүртэһэн ушар эн...лэгдэгшые эли тодоор гэршэлнэ. Энэл үедэ Му...скийн «Хованщина», Вердиин «Отелло» табигдаа бэ...шар иимэһээ мүнөө жэлдэ Москва, Ленинград болон ...ой урда хотонуудта амжалта түгэсөөр үнгэргэгдэ...гастроль хадаа хэдэн үеын артистнуудай, хүргэмшэ...хатаршадай гайхамшагта бэлиг шадабариин, эсэшэ су...гүй зохёохы ажалай үрэ дүн болоно ха юм. Респуб...ийнай ажалшад энэ ехэ амжалтаарнь, «академическэ» ...ндэр нэрэ зэргэдэ хүртэнэн ушараарнь үнэн зүр...ө омогорхожо, баясажа байһанаа мэдүүлнэ.

...д туйлаһанаараа һанаагаа амархагүй гээшэ манай ...ашал болонхой. Тиимэһээ Леннинэй орденто Буряа...гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай ...мүнөө үедэ үшөө ехэ, нилээд харюусалгатайшье, хүн...шье зорилгонууд табигдана. Үндэр нэрэ зэргэдээ, ал...солодоо хүрэмэ, удха түгэлдэр, уран хурса зүжэгүү...найруулан табиха, мүнөө сагай гайхамшагта хэрэгүү...эзишэмэ һайханаар харуулха, мэргэжэл шадабарияа ...мүлихэ, уран бэлигэй дундаршагуй баялигые хүг...шудалха гэһэн ермэлээл театрай зохёохы хүдэлмэ...ишэ бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл өөзлнэ ёһотой.

...найй Леннинэй орденто академическэ театрай эбтэй ...коллективэй түрэл һайхан Совет оронойнгоо соёл ...ура хүргөөхэ хэрэгтэ үшөө ехэ хубитаяа оруулха, ...даа шэнэ амжалтануудые туйлаха байһандань рес...кымнай ажалшад батаар этигэнэ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР

Энэ жэлэй сагай уларилай хэды таарамжагүй байбашье, Түнхэнэй районой ажахынуудай һаалишад һу абаха, гүрэндэ худалдаха талаар горитой амжалта туйлаа. Гүрэндэ һу худалдаха гурбан кварталай түсэб район 104 процент дүүргээ һэн. Ажахынуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ «Маяк» колхозойхид түрүүлжэ ябана.

Энэ колхоз байгша ондо гүрэндөө 7800 центнер һу худалдаха түсэбтэй байгаа юм. Октябриин 10-да тэдэнэр 7805 центнер худалдажа, түсэбөө болзорһоонь холо урид дүүргээ. Мүнөө колхоз түсэбһөө гадуур һу худалдажа байна. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 1600 центнерһээ бага бэшэ һүн гүрэндэ худалдагдахаар хараалагдана.

Жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые бүри сентябрь, октябрь һарануудта дүүргээд, ерэхэ жэлэй түсэбөөр худэлжэ байһан һаалишад эндэ олон. Колхозой 7 — 8 һаалишад жэлэй туршада даалгагдаһан үнеэн бүриһөө гурбан мянган килограммһаа бага бэшэ һу һаахань. Тэдэмнай хэд бэ гэбэл, С. Укоева, Р. Санжихаева, О. Холушкин, Г. Ермакова, В. Гулькова, бусад болоно.

«Сибиряк» колхозой һаалишад эрхимлагшэдһээ тиимэшье холо гээгдээгүй. Эндэхи гуша гаран һаалишад мүнөө 1980 оной түсэбөөр худэлжэ байна. Түсэб, уялгануудаа болзорһоонь холо урид дүүргэнэн һаалишадай тоодо У. Кобелева, Г. Кобелева, М. Разгильдеева, А. Демина, А. Софьина, С. Павлова, Л. Усольцева болон бусад ороно. Һаалишад У. Кобелева М. Разгильдеева хоёр үшөө октябрь һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө гурбан мянган килограммһаа үлүү һу һаагаад байгаа.

Ерэхэ жэлэй түсэбөөр худэлжэ байһан һаалишад Түнхэнэй, Саянай совхозуудта үсөөн бэшэ. Жэшээлхэдэ, Саянай совхозой 15 һаалишад 1980 оной түсэбөөр худэлһөөр үнинэй. Тэндэхи суута һаалишан Д. Хапхаранов мүнөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб бэелүүлнэ.

Ц. СУБАНОВ,
манай тусхай корр.

ДААБАРЯА ХОДО ҮЛҮҮЛНЭ

Арбадахи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн «Забайкаллес» нэгэдэлэй коллективүүдэй дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хандагайн леспромхозой коллектив байгша оной арбан һарын түсэб бүхы технико-экономическа дүнгүүдээрээ хараалагдаһан болзорһоонь урид дүүргээ. Модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ түсэбээ 1,7 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, арбан һарын түсэбһөө гадуур 4,4 мянган кубометр модо арадай ажахыда эльгээһэн байна.

Модо бэлэдхэлэй промышленностиин ветеран Николай Савельевич Варфоломеевэй хүтэлбэрилдэг Анаагай модо бэлэдхэлэй пункт Хандагайн леспромхозой коллективүүдэй дунда эрхим амжалтануудаараа суурхана. Тус пунктын худэлмэришэд 1979 онойнгоо түсэбтэ даабари Агуу Октябриин һайндэртэ дүүргээд, жэлэй дүүрэтэр үшөө 13 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ уялга абанхай.

Анаагай лесопунктын коллектив жэлэй эхинһээ жэгдэ һайнаар ажаллажа, һара бүхэндэ хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэһээ гадна, Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ түрүүлһэн байна. Николай Ивановой, Пётр Бабинцевай бригаданууд арбан һарынгаа түсэб 112 процент, Вахип Араблиин хүтэлбэрилдэг экипаж модо шэрэхэ арбан һарынгаа даабари 126 процент дүүргээ.

М. КАЛЕКИН.

Хорин районой Хорин совхозой ахалагша хонишон Карп Манхаевич Тангановай арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бүхы талаарнь жэл хахадаар шахуу урид дүүргэнэн тухай мэдээсэл, мүн тэрэнэй өөрынь богонихон хөөрөөн манай газетын урдань гараһан номернуудай хуудаһанууд дээрэ бэшэгдээ һэн.

Республикын түрүү малшадай нэгэн К. М. Тангановай худэлмэриин дүй дүршэлые харуулһан найруулга энэ номероймнай хоёрдохи хуудаһанда толилогдобо.

Тэрэ бэшэгтэйнь танилсахые хүндэтэ уншагшадаа уринабди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ К. М. Танганов.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

КОМПОЗИТОРНУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА VI СЪЕЗД

Совет хүргэмэй искусствые саашадань хүргөөхэ, ажабайдалнай тэрэнэй холбоо барисаа бахижүүлхэ шухала асуудалнуудые Композиторнуудай бүхэсоюзна VI съездын делегадууд зүбшэн хэлсэжэ байна. Энэ съезд ноябриин 20-до Москвада, Кремлиин Ехэ ордон дотор баярай оршон байдалда нээгдээ.

Нүхэд **А. П. Кириленкые, М. А. Сусловые, П. Н. Демичевые, М. С. Соломенцевые, И. В. Капитоновые, И. В. Долгихые, М. В. Зимяниниие, М. С. Горбачевые** эндэ сугларагшад удаан альга ташалгаар уттаба. Тэрэшэлэн СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын ордогшо Т. Я. Киселев, партийна, совет, ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, совет хүргэмэй искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшад, уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай хүтэлбэрилэгшэд президиумдэ һуугаа. Гадаадын айлшад — хэдэ хэдэн оронуудай композиторнууд ба хүргэмшэд байба.

Нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хүндэтэ президиумдэ ехэ баяртайгаар һунгаагдаа.

Съездын зүблэхэ зүйл баталгадаба.

Социалис Ажалай Герой композитор **Д. Б. Кабалевский** эхилэлгын үгэ хэлэжэ, съездые нээгээ.

Правлениин нэгэдэхи секретарь **Т. Н. Хренников** СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин тоосоото элидхэл хэбэ.

Үнгэрэгшэ табан жэл композиторнуудта, хүргэмшэдтэ удхаар имагта баян, үрэ түгэс жэлнүүд байгаа. Манай худэлмэриин суртал бодолой-политическэ үндэр дээдэ хэм хэмжээн совет хүнүүдэй ажалай баатар габьята хэрэгүүдээр тодорхойлогдоо. Уран мэргэжэлтэ интеллигенциин худэлмэриие КПСС-эй XXV съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй үндэрөөр сэгнэһэн ушар бидэнэр бүгэдыеехээр зоригжуулаа. Тэрэ сэгнэлтэнь дэлхэйе революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгахын түлөө тэмсэлшэдэй ниитэ жагсаалда совет уран мэргэжэлтын эзэлдэг һуурние, социалис искусствын хүргэлтэдэ оруулһан хубитыень дахинаа лаблан батадхаа. Коммунизмын туг дээрэ бэшэгдэһэн арюун нангин зорилгонуудта ходоодоо үнэн байхабди гэжэ манай партиие, манай бүхы арад зониие мүнөөдэр, энэ трибуна дээрэһээ найдуулхые хүсэнэб.

Партийна суртал бодол, онол мэргэжэл, арад зоной байдалые үнэн зүбөөр зураглан харуулха шадабари ерээдүй тээшэ зориһон эрмэлэл, олониитэдэ нүлөөлэлгый хүсэн манай искусствые сэгнэхэ хэмжээнүүд байдаг байгаа, байхашье, — гэжэ Т. Н. Хренников мэдүүлбэ.

Элидхэлшэ үнгэрһэн табан жэлэй зохёол бүтээлэй тодорхой дүнгүүд дээрэ саашадаа тогтоһон байба.

Тиихэтэээ хамта залуу хүргэмшэдые хүмүүжүүлгын асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Энэ худэлмэреэ, улам һайжаруулха хэрэгтэмнай «Уран мэргэжэлтэ залуушуулай дунда ябуулагдаха худэлмэри тухай» КПСС-эй ЦК-гай мэдээжэ тогтоол ехэ туһа хүргөө. Ниитын ехэ удха шанартай темэнүүдтэ залуушуулай зоримгойгоор хандадаг болоһониинь, граждан ёһоной, патриотическа ехэ удхатай, бэлиг түгэс зохёолнуудые бүтээдэг болоһониинь һайшаалтай.

Түрүүлэгшэ **Ю. М. Александровой** хэлэн, Түбэй шалгалтын комиссиин элидхэлые съездын делегадууд ба айлшад шагнаба.

Һүүлээрнь элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэ эхилээ.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭНҮҮДЭЙ, ЭЛИДХЭЛНҮҮДЭЙ СУГЛУУЛБАРИ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдэй, хэһэн элидхэлнүүдэй «КПСС-эй мүнөө бэелүүлжэ байгаа экономическа политикын гол асуудалнууд тухай» гэһэн хоёр том суглуулбариин хоёрдохи том хоёрдохёо хэблэгдэн гараба.

Энэ томынь 1971 оной мартһаа 1979 оной апрель хүртээрхи үедэ хабаатай. Коммунис байгуулалтын мүнөөнэй шатада — хүргэлтэ түгэс социализмын шатада хабаатай партийн экономическа политикын гол удха суглуулбариин материалнууд дотор гүнзэгыгөөр, бүхы талаараа элирхэйлэн харуулагданхай.

Энэ номые Политическэ литературын хэблэл гаргаа.

РУМЫНИИН КОММУНИС ПАРТИИН XII СЪЕЗД

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Румыниин Коммунис партиин XII съезд ноябриин 19-нэй үглөөгүүр Бухарестдэ, Республикын ордоной Ехэ зал соо худэлмэреэ эхилээ. Ороной 2.930 мянган коммунистнуудые түлөөлһэн 2.656 делегат, тэрэшэлэн олон тоото айлшад — Румыниин худэлмэришэнэй худэлөөнэй ветерануд, олониитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд съезддэ хабаадаба.

Съезддэ ерэһэн коммунис ба худэлмэришэнэй партинуудай, социалис партинуудай, национально-сүлөөрэлгын худэлөөнүүдэй, түрүү үзэл бодолтой эмхинүүдэй делегацинуудай дунда КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партийна хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Я. Пельше түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци байлсаба.

РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску съездые нээгээ. Тиихэ зуураа, Румыниин Коммунис партиин ба бүхы ороной ажабайдалдахи энэ шухала ябуулгатай дашарамдуулан, делегадууд болон айлшадые халуунаар амаршалба.

Румыниин коммунистнуудай ехэ хуралдаан иимэ документнүүдые — Съезднүүдэй хоорондохи үе соо РКП-гэй Центральна Комитедэй эрхилһэн ажал ябуулгые; 1981 — 1985 онуудта Румыниин социально-экономическа хүргэлтын түсэб тушаа съездын директивэнүүдэй проектые, энэ хүргэлтын 1990 он хүртээрхи холын хараата шэглэлнүүд тушаа съездын директивэнүүдэй проектые зүбшэн хэлсэхэ, бусад асуудалнуудые хаража үзэхэ байна.

Съезд дээрэ РКП-гэй Уставта хубилалтанууд оруулагдаха, хүтэлбэрилхы партийна шэнэ органууд, Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь һунгагдаха байна.

Н. Чаушеску XI, XII съезднүүдэй хоорондохи үедэ хэгдэһэн худэлмэри тухай, партиин саашадаа шиидхэхэ зорилгонууд тухай РКП-гэй Центральна Комитедэй элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

А. А. ГРОМЫКО ИСПАНИДА

МАДРИД. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гишүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Испаниин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Ореха Агирре эндэ хөөрэлдэжэ эхилээ. Хоёр ороной хоорондын харилсаае хүгжөөлгын, түбхын түрүүндэ политическэ харилсаа холбооной, экономическа ба сөёлой асуудалнуудаар һанал бодолнуудаа мэдэлсэбэ. Тэрэшэлэн шахардуу байдал һуларуулгын хэрэг бэхижүүлхэ, тэрэ тоодо буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал болюулха ба тэдэниие хурьаха хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Аюулгүй байдал ба харилсаа холбоо хангаха зорилготой Ниитэ Европын зүблөөнэй һүүлээр, тусхайлан хэлэбэл, Мадридта уулзалгануудай болохын урда тээ, Европодохи байдалай ямараар хүргэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Испаниин гадаадын хэрэгүүдэй министр ноябриин 19-дэ совет айлшанай хүндэлэлдэ обед эмхидхээ. Обедэй үедэ М. Ореха Агирре, А. А. Громыко үгэнүүдые хэлэбэ.

А. А. Громыко Испаниин гүрэнэй толгойлогшо король Хуан Карлос I гэгшэтэй мүн лэ уулзаа.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ Союзай ба Испаниин хоёр талын харилсаанай асуудалнууд, мүн улаасхоорондын зарим асуудалнууд харагдаһан байна. Совет болон испан арадуудай, Европын ба улаасхоорондын аюулгүй байдал үедэ М. Ореха Агирре, А. А. Громыко үгэнүүдые хэлэбэ.

А. А. Громыко Испаниин гүрэнэй толгойлогшо король Хуан Карлос I гэгшэтэй мүн лэ уулзаба. Элдэб асуудалнуудаар совет-испан харилсаае саашадань хүргөөхэ ехэ арга боломжонуудай бии байһаниинь хани ёһоной, тодорхой удха шэнжэтэй хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэгдээ. Хоёр талые һонирхуулдаг улаасхоорондын хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд, илангаяа Европодохи байдалда хабаатай асуудалнууд харагдаба.

Испаниин правительствын түрүүлэгшэ А. Суарес Гонсалестэй уулзаба. Элдэб асуудалнуудаар совет-испан харилсаае саашадань хүргөөхэ ехэ арга боломжонуудай бии байһаниинь хани ёһоной, тодорхой удха шэнжэтэй хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэгдээ. Хоёр талые һонирхуулдаг улаасхоорондын хэдэ хэдэн шухала асуудалнууд, илангаяа Европодохи байдалда хабаатай асуудалнууд харагдаба.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН ХҮСЭНҮҮДЫЕ КОМПЛЕКСНО АРГААР ХҮГЖӨӨХЭ

...лдэр Буряадай гүрэ...ero болон баледэй акаемическэ театр соо Буряа... АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексно хүргөөхэ асуудалнуудаар научно-практическа ...ай нэгэдэбэ. КПСС-эй ...ай обкомой, республи... Министрнүүдэй Со... СССР-эй Науканнуудай ...ин Сибириин отде... Буряадай филиалай ...эр зарлагдаһан энэ ...гурбан үдэр үргэл... юм. Эндэ республи... экономическа ба со... хүргэлтын гол асуу... зүбшэн хэлсэгдэхээр ...ганхай.

...онэй худэлмэридэ ...й Науканнуудай ака... Сибириин отделе... президиумэй гэшүүн, ...кын институдай ди... академик А. Г. ...БЕГЯН, ВАСХНИЛ... ...ириин отделениин түү... академик П. Л. ...РОВ, СССР-эй Нау... ...ай академиин Энер... институдай дирек... СССР-эй Науканнуудай академиин гэшүүн-корреспондент Ю. Н. РУДЕНКО, СССР-эй геологиин министрэй нэгэдэхи орлогшо Б. М. ЗУБАРЕВ, СССР-эй ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин министрэй орлогшо К. М. ПРОДАЙВОДА, РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй Ажалай талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. Г. САЗЫКИН, СССР-эй Госпланай дэргэдэхи Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүргөөхэ талаар советэй секторые даагша С. И. САВИН, РСФСР-эй Госпланай машина бүтээлгын таһагай начальнигай орлогшо П. Г. ЧЕРНЫШЕВ, РСФСР-эй Госпланай түлишын промышленностиин таһагай начальнигай орлогшо В. П. МОНИН, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын управленниин начальник В. А. МАКСИМОВ, бусад олон тоото ордэмтэд, республикын ба хүршэ областьнуудай партийна, советскэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсана.

Түрүүшын үдэр зүблөөндэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВОЙ «Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй мүнөө үеын байдал ба саашадаа комплексно аргаар хүргэлтын хараанууд», СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделениин Экономикын институдай директор академик А. Г. АГАНБЕГЯНАЙ «Сибириин социально-экономическа хүргэлтын саашанхи хараа түсэбүүд ба тэрээн дотор Забайкалиин үүргын ургалта», РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй Ажалай талаар Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. Г. САЗЫКИНАЙ «Зүүн Сибирьтэ ажалай нөөсэнүүдые ехэ болгохо ба тогтонижуулха талаар социальна асуудалнууд», СССР-эй Госпланай дэргэдэхи Үйлэдбэриин хүсэнүүдые шэнжэлхэ советэй Зүүн Сибириин секторые даагша С. И. САВИНАЙ «Зүүн Сибириин ажахын комплекс дотор Буряадай АССР-эй хүргэлтын экономическа ба социальна гол асуудалнууд», СССР-эй министерствын управленниин начальник В. А. МАКСИМОВАЙ, Буряадай АССР-тэ үнгэтэ металлургине хүргөөхэ хараа түсэбүүд», КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь В. Г. БИРЮКОВОЙ «Буряадай АССР-эй түлишын-энергетическэ баазые хүргөөхэ холын хараата түсэбүүд», Зүүн Сибириин экономическа районой Материально-техническэ хангалтын управленниин начальник В. И. ШИШОВОЙ «Регионой хурдан түргэнөөр хүргэжэ байһан эрхэ байдалда Буряадай АССР-эй материально-техническэ хангалтын баазые хүргөөхэ ба нарижуулха тухай», КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь В. Ф. ЛЫСОВЭЙ «КПСС-эй ЦК-гай июлиин (1978 оной) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр Буряадай АССР-тэ агрокомплексные эмхидхэхэ арга боломжонууд тухай», СССР-эй Науканнуудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай президиумэй түрүүлэгшэ М. В. МОХОСОЕВОЙ «Научна шэнжэлгэнүүдэй зорилгонууд ба үрэ дүнтүүд, Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүргөөлгэдэ тэдэнэй үзүүлхэ үүргэ нүлөөнүүд» гэһэн элидхэлнүүдые шагнаба.

Энээгээр түрүүшын үдэрэй зүблөөн дүүрэбэ. Мүнөөдэр зүблөөндэ хабаадагшад арбан секцидэ хубааржа, худэлмэрээ үргэлжэлүүлхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): зүблөөндэ хабаадагшад: Зүүн Сибириин пароходствын начальнигай орлогшо Г. В. Чуркин, Буряадай филиалай экономическа шэнжэлгын таһагай ахалагша научна худэлмэрилэгшэд, эрдэмэй кандидадууд Е. Р. Ринчинов, В. Е. Викулов, Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай директор А. П. Шапиро.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

АНХАРАГТЫ ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

Гол һалбаримнай—хонин ажал

ЭРМЭЛЗЭЛ, ОРОЛДОЛГО, ҮРЭ ДҮН

АДРЕС: Хориин районой Хориин совхоз

ДУРДАЛГА

ЭНЭ ЖЭЛДЭ—арбадахи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй эхеэр абтаһан хурьгэд түлжүүлэгдэжэ, совхоздоо тусгаар һүрэг болгон тушаагдаа. Удаа дараалан хонидой ноохон хайшалагдажа, хонишодой ажахын жэлэй худэлмэрнин түгэсхэлэй дүнгэй гаргагдаһаниинь мэдээжэ хэрэг ааб даа.

Энэ жэлэй дүн хадаа республикын хэдэ хэдэн хонишодой бригадануудай коллективүүдые нилээд баясуулба. Нютаг зонинньшье тэдэнэй амжалтаар бахархаһан, омогорхоһон байха. Арбадахи табан жэлэй дүрбэн жэлэй гү, али бүхэли табан жэлэй даабари алишье талаарнь сүм дүүргэжэрхиһэн зол хубитай байһандань омогорхоншьегүй яахаб!

Иимэ үндэр магтаалда Хориин совхозой хонишод гэр бүлэ Тангановтан хүртэбэ. Карп Манхаевич Ныржит Ширапжалсановна хоёр хонишод ложо худэлһөөр арбан зургаан жэл болобо. Энэ хугасаада эдэнэр ходол эхэ хонидые харууһалаа. Хонишоной орёо ажалай «нюусые» нэтэрүүгээр уудалаһаар «бэдэрһэн» юумэзэ оложо, дүршэл шадабаряар эрхим баян малшад болоһоной соло дуудуулһаар үнинэй.

Арбан зургаан жэл! Долоодохи түсэбтэ табан жэлэй хахадтаа хүрөөд ябахада ажахын нинтын баялиг—хонин һүрэг тушаажа абаһан эдэ хо рго түрүүшээр алибаа бэрхэшээл, хүндэ хүшэр байдал нэгэтэ бэшэ ушарһан лэ байха. Теэд тэдэнһээ тунхаряагүй, тэдэ бүгэдэние даба дабаһаар лэ урагшаа дабшан, үргэн алхасатайгаар ажаллажа ябаһаар арбадахи түсэбтэ табан жэлэй эсэсэй, түгэсхэхы шатые мүнөө уггажа байна.

Урагшаа дабшаһан алхамынь үргэн, ажалайнь амжалта үнэхөөрөө баян дэлгэр. Ахалагша хонишон Карп Манхаевич габшагай ажалай ехэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө анха түрүүлэн «Хүндэлэлэй Тэмдэг», удаань Ленинэй орденуудаар шагнагданхай. ВДНХ-гай мүнгэн хоёр медальда хүртэнэн. Энэ жэлдэ зургаадахяа «Районой чемпион» гэһэн үндэр нэрэ эзэргэдэ хүртэбэ. Хориин районой Советэй депутат ябаһан, мүнөө КПСС-эй райкомой болон совхозой парткомой гэшүүн. Тинхэдэ Ныржит Ширапжалсановна ВДНХ-гай бронзо хоёр медальда хүртэнэн, Улаан-Одоной сомоной Советэй депутат.

Үсөөхэн үгэнүүдтэй энэ богонихон дурдалга эдэ нүхэдтэ зорюулха зуураа, хонишодой. худэлмэрнин 1979 оной ажахын жэлэй үрэ дүнгүүд урданайхиһаа нилээд дээгүүр, энэ жэлэйнгээ даабари холо үлүүлхэһээ гадна, табан жэлэй түсэб бухы дээрэнь дүүргэжэ шадаһан тушаань тогтонгүй үнгэрэлтэй бэшэ ха. Эхэ хонидые харууһалдаг районой хонишодой бригадануудай дундаһаа эхи түрүүлэн хони үсхэбэрилхэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ арбадахи табан жэлэй түсэбтэ даабари эгээл үндэр ажалай бүтээсэтэйгээр болзорһоонь холо урид бэелүүлһэн байна бшуу.

Гэхэ зуура ажалайнгаа энэ урмашамаар үрэ дүнгүүдэй ушар удха тухай, энэ амжалтын эшэ үндэһэн, тэрээндэ нүлөөлһэн эрхэ нүхэсэлнүүд тухай хөөрэхыень ахалагша хонишон Карп Манхаевич ТАНГАНОВТА өөртэнь үгэ үгэебди.

I. ДҮНГҮҮД БОГОНИХОНООР ТУХАЙГАА ТОГТОХОДО...

ХЭНЭЙШЬЕ мэдэһээр, жэлэй эхиндэ харууһанда байһан амиды хонидой тоогоор совхозой ажахын жэлэй гүрэнэй түсэбтэй зохилдуулан, манай жэлэй хугасаада туйлаха даабари тодорхойлогдожо, малшадта хүргэгдэдэг гурим ажахы бүхэндэ бии гээшэ. Даабари бүхэн хадаа табан жэлэй түсэбэй гол хараануудһаа һабагша татагдадаг. Тэрэнэй нэгэ бишыхан хубинь байһан тула манай худэлмэриин дүнгэй байдалһаа бүхы совхозой табан жэлэй түсэбүүдэй дүүргэлтын хуби заяанай дулдыдаха байһаниинь эли. Ушар иимэһээ гүрэнэй түсэбтэ даабариин түлөө малшан бүхэнэй харюусалга нилээд ехэ байна гэжэ ухаандаа хадуугаагүйдэ аргагүй.

Үшөө тиихэдэ бидэ тэрээхэн түсэбтэ даабаряа дүүргэһэн болоод ябаха бэшэ, харин яажашье һаань. тэрээнэ улүүлхэ, хамтын хэрэгтэ хубитаяа шадаал һаа арга боломжо соонь оруулалсаха гэжэ оролдохо уялгатайбди. Тэрээндээ хүрэхын тула ямаршье һалбарида, үйлэдбэридэ худэлдэг худэлмэриилэгшэд шадабариингаа зэргээр, һэшхэлэйнгээ уряагаар бүгэдэ нинтын дунда дэлгэрдэг социалис мүрысөөндэ оролсодог, тиихэдээ даабариһаа. нормоһоо дээгүүр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абадаг ёһо гурим манда мүнхэжэнхэй.

Манай совхозой үйлэдбэриин түсэбэй ёһоор бидэ жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүхэнһөө 85 хурьга түлжүүлхэ, томо хонидой тус бүриһөөнь 3.2 килограмм ноохо хайшалжа абаха, тэжээһэн түл бүхэнэй бэеын шэгнүүрые эхэнээнь илгаха үеэр 20 килограммда хүргөод байха ёһотойбди. Гадна харууһалжа байһан бүхы хонидойнгоо тоо толгойе табан процентһээ олоор гарзада оруулжа бөлохогүй гэһэн эрилтэ баһа бии. Иихэлээрээ жэл бүхэндэ нэгэ хэмэй тогтонижоһон үрэ дүн туйлажа шадаагүй һаа. энэ зорилго дабахань гайтайшаг болодог байһые манай өөһэдымнай ажалай дүй дүршэл, бодото ажабайдал батадхана.

Социалис уялга абалгада бидэ тон харюусалгатайгаар, бодомжотойгоор хандадаг гээшэбди. Үгээ үгөө хадаа тэрээндээ заатагүй хүрэхэ шухала. Хэлэһэн үгэ бодото хэрэг хоёрой хоорондо ямаршье алгасаан, хоохон хии байжа болохогүйгөөр лэ энэ уялга гээшые бэедээ даажа абалтай хаш гэжэ шэбшэхэ ушар гарадаг. Гэхэ зуура манай уялга түл абалгаар 110 процент тойрон, ноохо хайшалга зарим жэлдэ 300—400 граммаар, шэгнүүр гол түлэб 3 килограммаар дээгүүр байдаг юм.

Иимэ жэшээнэй уялгые зарим нэгэн шамарлажашье магад. Манай нютагай сагай уларилтай эрхэ байдалые, хонидой мүнөө үеын үүлтэрые, тэжээлээр хангасые хараада абаагүйдэ аргагүй шэнги болодог юм. Юрэдөө юумэн бүхэн хэм хэмжүүр соогоо, арга боломжо соогоо, шадал зэргэ соогоо байхадаа таарамжатай агша. Үнэхөөгээшье, алдаб ушарал тохёолдодог. Нёдондо намар дүрбэдэхи жэлдэ бэелүүлхэ социалис уялга абажа байхадаа. 1979 ондо ойро холын үзэгдөогүй ган гасуур жэл маниие уггажа байна гэжэ уридшалан яажа тухайлхабши.

Гэхэ зуура энэ барагдаха тээшээ дүтэлжэ байһан жэлдэ хэзээ хэзээнэйхитэй жэшэшэгүй һайн амжалта туйлагдаа гэжэ хэлэхэ байн Тиимэһээ энэ жэлэй дүн туша тусгаар тогтохо хүсэлэн түрэнэ. Хамтадаа 634 хурьган түлжүүлэгдээ. Зуун эхэ хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 125 хурьгад абтаһан болоно. Иигээд байхадаа социалис уялгамнай 15 толгойгоор үлүүлэгдэбэ гээшэ. Эхэһээнь хурьгадые илгаха үедэ тэдэнэй хамтын шэгнүүр 152,16 центнер болоо гэхэ гү, али толгой бүринь 24 килограмм татаа. Даабаримнай 83 центнер һэн. 16 центнерэй орондо 24 центнер 75 килограмм ноохон хайшалагдаа. Хонин бүхэндэ хубааха болоо һаа, 4883 грамм хүртэнэ. Даабариһаа 1733 граммаар дээгүүр болоно.

Хурьга абалгаар, түлжүүлгээр, тэрэшэлэн ноохо хайшалалгаар инмэ хэмжээндэ урдань оройдоошье хүрэгдөөгүй байһан юм. Энэ манай эгээл ехэ үрэ дүн гээшэ. Урда үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада даабариһаа үлүү гараашые энэ жэлэйхидэ нэмээд байхадамнай арбадахи табан жэлэй даабари үлүү гараад байнал гэжэ совхозоймнай хүтэлбэрилэгшэд маанадта дуулгаа һэн. Жэл бүхэндэ хэһэн юумэнэйнгээ хэды болоһые өөртөө тэмдэглэжэ ябадагшье һаа, табан жэлэйнай даабариин дүүргэлтэ хэр зэргэ болоо юм ааб гэжэ, сэхьеньь хэлэхэдэ, согсолон тоолохо забдашье байгаагүй гэхэдэ буруу бэшэ.

Табан жэлэй түсэбтэ даа баряа дүүргэһэн ушараа доро үгтэйэн хүсэнэгүүд соохи тоонуудаар баримталан харуулхые хүсэбэб.

	хэмжүүр	түсэб	Дүүргэлтэ	дүүргэлтын процент	үлүү гараһанинь
Хурьга түлжүүлгэ толгой		2186	2423	110,8	237
Түлэй эсэсэй шэгнүүр	центнер	422,4	579,73	137,24	157,33
Ноохо абалга	центнер	82,14	84,80	103,2	2,66

Гарзада ороһон малай тоо үнгэрһэн гурбан жэл соо дунда зэргээр бүхы хонидой нэгэ тухай процент болоо бэлэй. Энэ жэлдэшье энээнһээ дээшэ гарахагүй бэзэ гэжэ һанагдана. Хонидой гарзалгые хоёр процентһээ дээшэ болгохогүйбди гээд лэ жэл бүхэнэйнгөө социалис уялга соо бэшэнхэй байдагбди.

Эдэ тоонуудай ёһоор болоходо, арбадахи табан жэлэй бригадынгаа түсэб болзорһоонь ажахын жэлээр урид дүүргэнэн тухайгаа районой хонишодой заншалта суглаан дээрэ мэдээсээ һэм. Урдамнай түхэреэн жэл угтажа байна. Ерэхэ жэлдэ арба нэгэдэхи табан жэлэй түсэбэй тоосоогоор ажаллаха зэргэтэй болонобди. Урданайхи шэнги шэнэ жэлэй социалис уялга абтанхай.

II. БЭЛШЭЭРИ, ТЭЖЭЭЛ—ХАМАГЫЕ ШИИДХЭГШЭ

АРБА ГАРАН жэлдэ леспромхоздо, колхоздо, удаань совхоздо шофероор худэлжэ ябатараа 1963 ондо хонишон болоод туршал даа гэжэ отделениингээ хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэхэдэ тиитэрээ арсаашьегүй, хоюулан Заха нютаг зөөгөө һэмди. Үбэлжөөншье, зуһаланшье дүтэ шадар оршодог һэн тула иишэ тиишээ ябуултангүй энэл хүндыдөө арбан долоодохи үбэлөө мүнөө уггажа байнабди.

Өөһэдымнай бодомжоор яһала олон жэлдэ мал дахажа ябагдана гээшэ. Хэжэ ябаһан худэлмэридөө дадаа, урдань бэсэрээ огто үзөөгүй энэ орёо ажалай дүршэлтэй шадабариингаа зэргээр танилсаа юм бэзэбди. Малтай «носолдохо» гээшэ тиимэ бэлээр, һанаһан соо бүтэшэхэ зүйл бэшэ байшоо. Юрэдөө жэлэй дүрбэн сагта ходол сүлөө забгүйхэн, һанаата үнөөтэ болонгил ябагдагша.

Мал харууһалжа ябахада үбэлжэлгын хаһа, хабарай хашанха үдэрнүүд лэ гайтай байдаг. Теэд энээхэн түбэгтэй үеые ядамаргүй, сэдьхэлээ ехээр зобоонгүйгөөр үнгэргэхын тула зун-намарай зулгы һайхан, хүхэ ногооной шэмэтэй сагта малайнгаа шадал һайса хүсэлдүүлжэ үрдихэ, энэ хаһын үедэ бардам хүрэхэ тэжээл суглуулжа абахые оролдодогбди. Малшан бүхэн лэ тиимэ бодолтой, зорилготойшье байдаг ёһотой.

Хурьгадаа дахуулжа ябаһан хонидой шадал зунай эхеэр нилээд бууранги байдаг гэжэ мэдээжэ. Тиимэһээл эдимжэтэй, һайн ногоотой газарааР залан бэлшээхэш. Үдэшэ, үглөөнэй һэрюундэ шадаал һаа удаан адуулхые, саг соонь уһалхые, халуун үдэр һэбшээтэй зохид газарта хургуулан амаруулхые оролдогдоо юм бэзэ. Юрэдөө искусственна аргаар үрэжүүлгын эхилтэр һайса мяхажуулха, таргалуулха хэрэгтэй. Үрэжүүлгын урда тээхэнэ, тэрэнэй ябажашье байхада малайнгаа байра шадар тариһан зелёнко дээрээ мүрынь оложо байгаад, хонидоо адуулагшабди. Арга боломжын байгаа хада һэбэрээхэн гэжэ һанаһанаа тордихошье ушар гарадаг шуу.

Эхэ хонидые бидэ сентябрь һарын эхинһээ үрэжүүлжэ эхилдэг гээшэбди. Хэдэн жэлэй саада тээ августа һараһаа энэ худэлмэримнай захалдаг һэн. Тэрэ багаар хонидой үшөө хүсэд атаржаагүй байдагһаань уламжалан, мүртэй юумэн ложо бирадаггүй байгаа. Харин нэгэ һараар хойшоо болоходоо зарим үдэр соо 50—60 хонидые үрэжүүлхэ ушаа гарадаг. Юрэдөө энэ шухала кампаниие бидэ 20—25 хоногой туршада дүүргэдэгбди. Тиигээд февральһаа эхилжэ, хурьга абахадашье манай эндэхи байдалда таарамаар, хүйтэн нэгэ бага бууранги болохо. Алишье талада зохид болзор гэжэ тооломоор.

Фермэ шадар зелёнко заатагүй тарихал ёһотой байна. Ногооной хагдаржа, үлэ шэмэгүй ложо байха үедэ, үрэжүүлгын үедэ энэ яаха аргагүй хэрэгтэй болодог ногоон тэжээл. Зелёнко эдижэ шадал ороһон хонид үлүүсэ эхирлэсэтэй байна. Урдань манда һайл һаа арбаад хонид эхирлэгшэ болдог. Харин энэ ургамал таридаг, тэрээн дээрээ адуулдаг болоһонһоомнай хойшо зуу гаратараа хонид эхирлэнэ. Энэл ха юм даа үноохи нөөсэ, дараша гээшэмнай.

Дээрэ ганса бэлшээри, адуулга тухай тогтошобоб. Малаа ходо адуулжа, ондо оруулха арга боломжо манда үгы. Бэлшээри муу, тэрэ мүртөө ходо гандаха, үбэлсаг хэтэрмэ хүйтэн, хүхүүли хонидые байлгажа эдеэлүүлээгүйдэ яашье аргагүй. Тиимэһээ бидэндэ үбһэн, зелёнко, һолоомон. талха тарианай холимол зүйлнүүд ехэ хэрэгтэй болодог.

Эндэ үбһэн тушаа богонёор тогтое. Хонишон хүнүүд, илангаяа эхэ хонидые харууһалагшад, ондоо хүнэй гар хараха, хэзээ манда үбһэн буугшааб гэжэ хүлеэхэ болоо хадаа урагшаа холо ябахагүй. Үшөө ямар үбһэ шамда асарха һэм. Уридшалан мэдэхын аргагүй. Хорёо соошни юушье хүмэрюулээ хадань «һайнши даа» гэхэнһээ бэшэ ондоо юун байхаб. Гэхэтэй хамта нимэ байдалтай ушарһаншье, «амтынь» үзэһэншье байгдана.

Нээрээшье холо ябагдаагүй бэлэй. Түрүү бэрхэ хонишодой дүршэлөөр бидэ бууса шадарайнгаа сабшалан бэедээ даажа абаха, тэрэнээ имагтал өөһэдынгөө хүсөөр уһалха, үтэгжүүлхэ, һайжаруулха, ургаһан ногооеынь хуряажа абадаг болохо гэжэ шиидээ һэмди. Нигэжэ зүрхэлөөшэмнай буруу һүроогүй, харин нилээд бариншаабди гэхэ байнаб. Хэнэйшье мэдэһээр, худэлмэри дээрэмнай баһа нэгэ хүндэ хүшэр худэлмэри нэмээ юм ааб даа.

Үбэлжөон шадархи 42 гектар сабшалангай эзэн болонхойбди. Тэрэнэй ойро хэншье хүрэхэ эрхэгүй. Хабартаа гү, али намартаа хашаа. хуһамаг хорёо соохи шэбхэеэ дууһан сэбэрлэжэ, зохидоор гарганабди. Захын горхоһоо уһалнабди. Хожом болотор уһанай урдаһаар байхын тула эхинэйнь шэбэр шугы соогуур үбэлдөө тошо халяажа, ондоли хүргэнэбди. Ханааб, һубагууд, эхинэйнь хаалта өөһэдын хүсөөр заһагдана. Горхоной урдажа эхилхэнээ захалаад лэ шэргэтэрнь уһыень сабшалан дээгүүрээ залан ябуулдаг байха юмди. Юрэдөө мүнөө луговодой сабшалан дээрэ түхэрээн жэл соо хэдэг бухы худэлмэриинүүдэй хойно гарагдана гээшэ.

Захын эхинэй дүтэ тойронхи газарай модоной эрээбэрэ тариябар болотороо отолгодоһонһоо, ган гасуур жэлнүүдэй удаа дараалан үргэлжэлэнһөө уламжалан, горхоной уһанай манай сабшаланда хуряжэ ерэхэнь хэсүү болонхой. Заримдаа бүри эртүүр гол таһа шэргэшэхэ юм. Энэ ушар сабшалан уһалхаһаа байтагай, хонидоо ундалуулха аргыемнай таһалха туйлда хүргэнэ бшуу.

Иимэ байдалай тохёолдсод байхада, совхознай 1978 ондо зуун метр гүнзэгыһөө газар дорохи уһа бүлэн абаха үрэмдэмэл худаг малтуулаа һэн. Тиигэжэ бидэ уһаар ядалдахяа болёобди. Ямаршье сагта худагай уһан булаг шэнгёэр гоожон урдажа байха. Тэрэ уһаар ганса малаа ундалуулна бэшэбди. Үнгэрһэн үбэлдөө байра шадарнай нилээд ехэ гадарта хоёр метр хүрэтэр зуһарһаа энэ худэлмэримнай захалдаг һэн.

Харин нэгэ хонидой үшөө хүсэд атаржаагүй байдагһаань уламжалан, мүртэй юумэн ложо бирадаггүй байгаа. Харин нэгэ һараар хойшоо болоходоо зарим үдэр соо 50—60 хонидые үрэжүүлхэ ушаа гарадаг. Юрэдөө энэ шухала кампаниие бидэ 20—25 хоногой туршада дүүргэдэгбди. Тиигээд февральһаа эхилжэ, хурьга абахадашье манай эндэхи байдалда таарамаар, хүйтэн нэгэ бага бууранги болохо. Алишье талада зохид болзор гэжэ тооломоор.

Фермэ шадар зелёнко заатагүй тарихал ёһотой байна. Ногооной хагдаржа, үлэ шэмэгүй ложо байха үедэ, үрэжүүлгын үедэ энэ яаха аргагүй хэрэгтэй болодог ногоон тэжээл. Зелёнко эдижэ шадал ороһон хонид үлүүсэ эхирлэсэтэй байна. Урдань манда һайл һаа арбаад хонид эхирлэгшэ болдог. Харин энэ ургамал таридаг, тэрэнэ дээрээ адуулдаг болоһонһоомнай хойшо зуу гаратараа хонид эхирлэнэ. Энэл ха юм даа үноохи нөөсэ, дараша гээшэмнай.

Хонидоо адуулхаяа ябахынгаа урда тээ Алексей хубүүнэйнь эсэгэнээ заабари абамаар хэрэг гараад лэ байдаг.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

III. МАЛАЙ ҮДЭСЭ, АШАГ ШЭМЫНЬ НЭМЭСЭ—ХАРУУҺАНҺАА

ЭХЭ ХОНИН бүхэниие хурьгалуулха, абаһан түлнүүдээ бүрин бүтэнөөр тэнжээжэ, ажахынгаа баялигта һүрэг болгон нилүүлхэ гээшэ хонишон хүнэй урдахи эгээл шухала зорилгонь гэжэ һанагшаб. Теэд совхозой малай тоо толгойн олошоролго, ашаг баялигайнь үргалта имагтал түл түрсын һайнаар, өөдэргэнөөр түлжэлгэһөө сэб сэхэ дулдыдаха байна бшуу. Тиимэһээ ямаршье малшан хадаа шэнэ түлэй түлөө бухы оролдолгоёо гаргадаг, яажашье һаань тэнжээхэ, борьбо дээрэнь бодхоохо гэжэ аһан шадалаа элсүүлдэг гээшэ гүб даа. Тингээгүй хада тиимэ бэлэнээр, һанаһан соо бүтэшэхэ хэрэг гэжэ юун байлтайб.

Ушар иимэһээ хонидой хурьгалжа эхилхэһээ захалан, одоошье амарха забгүй, үдэр, һүниие мэдэнгүй худэлхэ ушар ерэдэг. Бүхэли жэлэй худэлмэриин үрэ дүнгэй харууһалжа ябаһан малай тоо толгойн үдэсэһөө гол түлэб дулдыдадаг тула энэ үедэ оролдосотойгоор, харюусалгатайгаар худэлөөгүйдэ тон аргагүй.

Хонидойнгоо хэзээнһээ түрэжэ эхилхые мэдэжэ байдаг хадаа эртэнһээ горитой бэлэдхэл хэгдэдэг гээшэ. Хонидой хурьгалха, нарай түлэй тэнжэхэ газарые дулаалха, хэрэгтэй юумэнүүдыень түгэсөөр түхеэрхэ, хаамагуудаа тааруулан, хубаарилан табихаһаа эхилээд, хэхэ юумэн одоо ягаад барагдаха бэлэй. Түрэнэн хонидой нялха хурьгадтаяа түрүүшын арбаад хоног соо нэгэ нэгэрээ байха 60—70 клеткэ тепляк соогоо хабсаргадаг байнабди. Хонидой түрэжэ эхилхэ үеэр байра соо саг үргэлжэ дежурлалга эмхидхэгдэнэ.

Дежурлалга гээшэ ехэл харюусалгатай худэлмэри гэжэ һанагшаб. Хээлиингээ зэргээр хонид хэдэн бүлэг болгон илгагдадаг, нилээд хүндэ хэбэртэй болоошодыень байлгажа эдеэлүүлхэ ушар заатагүй гарадаг юм. Хэды тиибэшье һүрэг хонидой алинайнь мэнэ хурьгалхаяа байһые хэды тухайлбашье, үнэндөө, дээрээ ортохоёо һанадаг гайтай хэрэг. Үдэртөө хонидоо адуулжа, эдеэлүүлжэ байха үедөө ходол адаглажа ябагдаха. Энэ албаяа наринаар дүүргэхэ шухала. Хонин бүхэн бэе бэедээ адли бэшэ. Эхэһээ унаһан хурьган бүтэжэ сасажашье магад. Һэримжэтэй ябаагүй хада хойшолонгынь элдэб байхаяа ядахагүй. Энээхэн харюусалгатай худэлмэриие өөһэдөөл бэедээ даажа абаха хэрэгтэй. Туһалагшадта (хэды шадамар зон гэжэ һанабашье) найдажа болохогүй.

Шэнэ түрэһэн хонидые хурьгатайнь клеткэ соо нэгэ нэгээр амяарандань арбаад хоног соо байлгажа, бэе бэедэнь дадаһанай һүүлээр 20—20 толгой хурьгадай багтаамжатай хамтын хаамагта оруулагдана. Тингэжэ эхэтэеэ ходо байлгагдахаяа болино. Удаань жараад хурьгадые нэгэ бүлэг (сакман) болгон бүридүүлжэ, хурьгашадта тушаадаг байнабди. Иихэдээл эдэ нарай малай яһала боргожожо, эхээе лаб танидаг гү, али эхэнь тэрэнээ алдахаяа болидог шуу.

Олон хурьгадай байдаг хаамагууд соо табяатай байһан минеральна болосууд, набшаһан, брикет, мел, модоной хара хөө гэхэшэлэн, мүн уһан саг соогоо шэнэлэгдэхэ зэргэтэй. Тиигэһээр юумэ долёожо, шэмхэлжэ һураха. Тэрэл үеэр хобтонууд соо талха тарианай зүйл, үбһэ, шэлбүүнэнэй талха зохидоор, бултандань хүртэмөөр үгжэ эхилэгшэбди. Эхир хурьгадай харууһанда тусгаар анхарал хандуулагдана. Эхынь хурьгадаа садхаажа шадахагүй байгаа хада һүн дэлэнтэй соло ондоо хонидто «хулгайханаар» табяад-табяад абаха ушар гарадаг ааб даа. Гадна эхирлэһэн хонидые амяараһнь байлгажа, тэжээлынь нилээд нэмээн тордихо шухала.

Сагай уларилай урибтар боложо эхилхэдэ хурьгадаа баһаын урда талын наруули, иигаабари газарта ниилүүлэнгүй бүлэг бүлэгөөрнь газаа байлгахада ехэ һайн гэжэ һанагшаб. Хурьгадай һүрилхэ гээшэ манда өөһэдтэмнай хүшэр, хүсынь абахань бэрхэтэй болодог. Совхоздо, отделенидэ манда хамһалсахаар хүн хаанаһаа байха юм. Бултадаа өөр өөрын ажалтай. Тиимэнээ бидэ ондоо тээһээ танил талаяа гү, али түрэл гаралаа хамһалсахыень гуйдаг агшабди. Арсаха хүн байхашьегүй даа.

Урдань совхозһоо бага хүсэтэй мөөртэй трактор эрэгшэ абагашье һэм. Харин 1978 ондо республикын Мелиорациин ба уһанай ажахын министерство «Т-25» гэжэ трактор манда бэлэглээ бэлэй. Энээгээр мүнөө газаа шадархи хүндэ хүшэр хамаг худэлмэреэ хэдэг боложо, юрэдөө, жаргашообди гэхэ байнаб. Шэбхэ гаргаха, малайнгаа эдихэ талха тарианай зүйл складһаа асархa, үбһэеэ сабшаха, тармаха гэхэшэлэн трактораар хэхэ юумэн барагдаха юм аал. Мүнөөшни ганса мори унаагаар холо ошогдохоёо болиһон саг шуу.

Юрэдөө. малай үдэсэ, ашаг шэмынь дээшэлсэ имагтал бэлшээриһээ, тэжээлһээ, түбхын түрүүндэ үбһэнһөө эшэ үндэһэтэй байдагынь бүгэдэндэ мэдээжэ асуудал.

Сабшалангай эзэн болоһонноо хойшо ямаршье ган жэлдэ малдаа бардам хүрэхэ үбһэ сабшажа абадаг болонхойбди. Энэ жэлдэ—ехэ ган жэлдэ хамтадаа 700 шахуу центнер үбһэн газаамнай һүрилэгдэнхэй. Өөһэдын сабшаһан үбһэн, юу хэлэхэб даа, нилээшье арьбан даа. Шанар тушаа эндэ хэлэһэнэйшье үлүү. Энээхэн һүреэр хопидоо халуулхаб, эдэнь түрэһэн хонидой, бэшэниинь хурьгадта эдюулхэ үбһэн гэжэ өөрөө дууһан мэдэжэ байхада тусгаар ондоо юм ааб даа.

Таһалгаряагүй үтэгжүүлэгдэжэ, шиигээр ядалдаагүй байһан сабшалан тогтууритай, шанар һайнтай, үбэлжэлгын үедэ бардам хүрэмөөр ургаса хуряажа абаха арга боломжо олгоно гээд эндэ үшөө дахин дабталтай болоно. Үбэлжөон шадараа нимэ сабшалантай байһамнай ехэ һайн даа. Бишыханшье забһарай гарахада, шэбхэеэ тараахаш. уһанай урдасые залахаш. Байра соохоо шэбхэ гаргалгада шефүүд ехэ туһа хүргэдэг, мүн өөһэдөөшье тэдэние хараад байдаггүйбди. Энэ манайл өөһэдымнай саашанхи ажал хэрэг шиидхэхэ худэлмэри ха юм.

Хонидой ноохо хайшалалгын дүүрэмсээр сабшалан дээрээ гараха саг ойртошохо. Зэр зэмсэгээ, алибаа хэрэгсэлнүүдээ бэлдэһээр байтар ээлжээтэ худэлмэридөө жэгдэрэн ороогүйдэ аргагүй болодог. Дүшэ гаран гектар сабшалангай ногоо сабшажа, тармажа, бухаллажа абаха, хуһамаг соогоо оруулжа, һараһаа энэ худэлмэримнай захалдаг һэн. Тэрэ багаар хонидой үшөө хүсэд атаржаагүй байдагһаань уламжалан, мүртэй юумэн ложо бирадаггүй байгаа. Харин нэгэ һараар хойшоо болоходоо зарим үдэр соо 50—60 хонидые үрэжүүлхэ ушаа гарадаг. Юрэдөө энэ шухала кампаниие бидэ 20—25 хоногой туршада дүүргэдэгбди. Тиигээд февральһаа эхилжэ, хурьга абахадашье манай эндэхи байдалда таарамаар, хүйтэн нэгэ бага бууранги болохо. Алишье талада зохид болзор гэжэ тооломоор.

Фермэ шадар зелёнко заатагүй тарихал ёһотой байна. Ногооной хагдаржа, үлэ шэмэгүй ложо байха үедэ, үрэжүүлгын үедэ энэ яаха аргагүй хэрэгтэй болодог ногоон тэжээл. Зелёнко эдижэ шадал ороһон хонид үлүүсэ эхирлэсэтэй байна. Урдань манда һайл һаа арбаад хонид эхирлэгшэ болдог. Харин энэ ургамал таридаг, тэрэнэ дээрээ адуулдаг болоһонһоомнай хойшо зуу гаратараа хонид эхирлэнэ. Энэл ха юм даа үноохи нөөсэ, дараша гээшэмнай.

Ферм дээрэ ганса бэлшээри, адуулга тухай тогтошобоб. Малаа ходо адуулжа, ондо оруулха арга боломжо манда үгы. Бэлшээри муу, тэрэ мүртөө ходо гандаха, үбэлсаг хэтэрмэ хүйтэн, хүхүүли хонидые байлгажа эдеэлүүлээгүйдэ яашье аргагүй. Тиимэһээ бидэндэ үбһэн, зелёнко, һолоомон. талха тарианай холимол зүйлнүүд ехэ хэрэгтэй болодог.

Эндэ үбһэн тушаа богонёор тогтое. Хонишон хүнүүд, илангаяа эхэ хонидые харууһалагшад, ондоо хүнэй гар хараха, хэзээ манда үбһэн буугшааб гэжэ хүлеэхэ болоо хадаа урагшаа холо ябахагүй. Үшөө ямар үбһэ шамда асарха һэм. Уридшалан мэдэхын аргагүй. Хорёо соошни юушье хүмэрюулээ хадань «һайнши даа» гэхэнһээ бэшэ ондоо юун байхаб. Гэхэтэй хамта нимэ байдалтай ушарһаншье, «амтынь» үзэһэншье байгдана.

Нээрээшье холо ябагдаагүй бэлэй. Түрүү бэрхэ хонишодой дүршэлөөр бидэ бууса шадарайнгаа сабшалан бэедээ даажа абаха, тэрэнээ имагтал өөһэдынгөө хүсөөр уһалха, үтэгжүүлхэ, һайжаруулха, ургаһан ногооеынь хуряажа абадаг болохо гэжэ шиидээ һэмди. Нигэжэ зүрхэлөөшэмнай буруу һүроогүй, харин нилээд бариншаабди гэхэ байнаб. Хэнэйшье мэдэһээр, худэлмэри дээрэмнай баһа нэгэ хүндэ хүшэр худэлмэри нэмээ юм ааб даа.

Үбэлжөон шадархи 42 гектар сабшалангай эзэн болонхойбди. Тэрэнэй ойро хэншье хүрэхэ эрхэгүй. Хабартаа гү, али намартаа хашаа. хуһамаг хорёо соохи шэбхэеэ дууһан сэбэрлэжэ, зохидоор гарганабди. Захын горхоһоо уһалнабди. Хожом болотор уһанай урдаһаар байхын тула эхинэйнь шэбэр шугы соогуур үбэлдөө тошо халяажа, ондоли хүргэнэбди. Ханааб, һубагууд, эхинэйнь хаалта өөһэдын хүсөөр заһагдана. Горхоной урдажа эхилхэнээ захалаад лэ шэргэтэрнь уһыень сабшалан дээгүүрээ залан ябуулдаг байха юмди. Юрэдөө мүнөө луговодой сабшалан дээрэ түхэрээн жэл соо хэдэг бухы худэлмэриинүүдэй хойно гарагдана гээшэ.

Захын эхинэй дүтэ тойронхи газарай модоной эрээбэрэ тариябар болотороо отолгодоһонһоо, ган гасуур жэлнүүдэй удаа дараалан үргэлжэлэнһөө уламжалан, горхоной уһанай манай сабшаланда хуряжэ ерэхэнь хэсүү болонхой. Заримдаа бүри эртүүр гол таһа шэргэшэхэ юм. Энэ ушар сабшалан уһалхаһаа байтагай, хонидоо ундалуулха аргыемнай таһалха туйлда хүргэнэ бшуу.

Иимэ байдалай тохёолдсод байхада, совхознай 1978 ондо зуун метр гүнзэгыһөө газар дорохи уһа бүлэн абаха үрэмдэмэл худаг малтуулаа һэн. Тиигэжэ бидэ уһаар ядалдахяа болёобди. Ямаршье сагта худагай уһан булаг шэнгёэр гоожон урдажа байха. Тэрэ уһаар ганса малаа ундалуулна бэшэбди. Үнгэрһэн үбэлдөө байра шадарнай нилээд ехэ гадарта хоёр метр хүрэтэр зуһарһаа энэ худэлмэримнай захалдаг һэн. Тэрэ багаар хонидой үшөө хүсэд атаржаагүй байдагһаань уламжалан, мүртэй юумэн ложо бирадаггүй байгаа. Харин нэгэ һараар хойшоо болоходоо зарим үдэр соо 50—60 хонидые үрэжүүлхэ ушаа гарадаг. Юрэдөө энэ шухала кампаниие бидэ 20—25 хоногой туршада дүүргэдэгбди. Тиигээд февральһаа эхилжэ, хурьга абахадашье манай эндэхи байдалда таарамаар, хүйтэн нэгэ бага бууранги болохо. Алишье талада зохид болзор гэжэ тооломоор.

Фермэ шадар зелёнко заатагүй тарихал ёһотой байна. Ногооной хагдаржа, үлэ шэмэгүй ложо байха үедэ, үрэжүүлгын үедэ энэ яаха аргагүй хэрэгтэй болодог ногоон тэжээл. Зелёнко эдижэ шадал ороһон хонид үлүүсэ эхирлэсэтэй байна. Урдань манда һайл һаа арбаад хонид эхирлэгшэ болдог. Харин энэ ургамал таридаг, тэрэнэ дээрээ адуулдаг болоһонһоомнай хойшо зуу гаратараа хонид эхирлэнэ. Энэл ха юм даа үноохи нөөсэ, дараша гээшэмнай.

Ферм дээрэ ганса бэлшээри, адуулга тухай тогтошобоб. Малаа ходо адуулжа, ондо оруулха арга боломжо манда үгы. Бэлшээри муу, тэрэ мүртөө ходо гандаха, үбэлсаг хэтэрмэ хүйтэн, хүхүүли хонидые байлгажа эдеэлүүлээгүйдэ яашье аргагүй. Тиимэһээ бидэндэ үбһэн, зелён

БУРЯАДАЙ ХҮГЖЭМШЭДЭЙ ХУБИТА

СССР-эй композиторнуудай съезд ноябриин 20-до эхилэ нээгдэбэ. Хүгжэмшэ энэ ээлжээтэ ехэ хубитай урдахана болоһон композиторнуудай эмхиин хүрэлдэ, творческо уулзалгууд дээрэ буряад хүгжэмшэ хүгжэлтэ, дутуу дундаа, шиидхэгдээгүй асуудалууд, холо, ойрын хараа зүйлнүүд тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо. Буряад оронто хүгжэм мүнөө үедэ хүгжэмшэ шэнэ шатада гаралтай олонациональна буряад хүгжэлтэдэ өөрынгөөрөө орууллга байнгүйта тус суглааануудтай, конференцууд дээрэ онсо тэмдэглэв.

Буряад оронһоо гадуур газарта буряад хүгжэмшэ зохёол бүтээлнүүд тухай табигдадаг, республикын композиторнуудай ажалай шагналнуудта, нэрэ алдартуудта хүртэһэн ушар, бүхэсоюзна хэблэлээр композиторнуудай бүтээлнүүдэй хэблэгдэдэг ба ушар энээниие гэрэлтэй. Иимэ сэгнэлтыень буряадай хүгжэмшэд этигэлтэй, шэнгеэр угтан саашадаа бүри һайн хүдэлжэ, бэлиг шадабариижуулан дээшэлүүлжэ эрмэлзэнэ.

Эрэһэн тоосоото табан туршада манай композиторнуудай буряад хүгжэмшэ хүгжэлтэдэ туйлаһан амжалтануудтай дээрэ.

Тэдэ табан жэлэй туршада оперо болон баледэй коллектив буряад композиторнуудай зүжэгүүдэй найруулан табяа. Композитор Б. Ямпиловай (Ц. Дашай «Тангариг» гэһэн балет зүжэгһөө үндэһэтэй) «Хулгөотэ жэлнүүд» гэһэн оперые театр найруулан табихань. Буряад орондо Совет засагай түрүүшын үеын хулгөотэ үдэрнүүдые хүгжэмэй аргаар харуулһан байна. Урда тээнь табан оперөө найруулан табиһан дүй дүршэлтэй композитор хүдөөгэй баяшуултай, сагаан гвардеецүүдтэй нютагай залуушуул, багшанар, улаантанай шанга тэмсэлые мүнөө үеын темэтэй холбожо харуулаа. Буряад заншалта аялгые оперын классическа хүгжэмтэй зохидоор нийлүүлэн, мүнөө үеын эрилтэдэ тааруу оперо дурадхаа.

В. Усовичой «Корчагин тухай дуун» гэһэн нүгөө, тад ондоо оперо тухай хэлэлгэ болоо һаа, тэрэ буряад оперно искусствын жанрые бүри үргэдхөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Залуу композитор эстрадна оперын харюусалгата темые зүбөөр шиидхэжэ шадаа. Эстрадын дуу, хатарай мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусамаар бэшэгдэнэн хүгжэм олондо ойлгосотой. Тиимэһээ залуу үеэтэй дура сэдьхэлые татана. Буряадай комсомолой шанда хүртэһэн энэ оперодо дуунай, хатарай болон хүгжэмэй инструментнүүдэй эдэб арганууд нэгэ доро зохидоор нэгэдхэгдэнэн байхаһаа гадна авторай уянгата хүгжэмые шадамар бэрхээр хэрэглэжэ шададаг бэлиг шадабариие онсо тэмдэглэмээр. Мүнөө залуу композитор буряад арадай онтохонуудта үндэһэлэн, хүүгэдэй оперын хүгжэм бэшэжэ байнхай.

Буряадай ахамад композитор Ж. Батуевай «Хэтэ мунхын гал» гэһэн балет поэмэ Байгал-Амарай түмэр гвардиин полковник В. Борсоевой дурасхаалда зорюулагдажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүд тухай домоглоно. Композитор буряад уянгата аялга оркестртэ тааруулан найруулхадаа, һонин шэнэ зүйлнүүдые хэрэглэжэ шадаһан байна.

Ю. Ирдынеевэй «Бурханай шарай» гэһэн баледэй хүгжэмынь онсо шэнжэтэй, найруулгатай. Мүн лэ энэ композитор Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай илалтада зорюулжа, гурбан хубиһаа бүридэһэн «Баатаршалгата симфони» бэшэнхэй. Энэ симфони дотор совет хүнэй образ, дайнай үндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдые галалсахадаа тэрэнэй хатуужалга хүгжэмэй аргаар зураглагдана. Зарим тэды дутуу дунданнуудтайшье һаа, һонирхолтой найруулгатай энэ зохёол бүтээл буряад хүгжэмэй симфонизм тээшэ дабшалгада хубитань болоно.

«Буряад орон» гэһэн симфоническа поэмэ найруулан бэшэһэн В. Усович буряад хүгжэмэй онсо шэнжые тад ондоо аргаар дамжуулжа шадаа. Буряад арадай уянгата аялгын хажуугаар, композитор найруулгадаа мүнөө үеын арганууд шадамараар хэрэглэнэ.

Үнгэрһэн тоосоото үе соо мүндэлһэн симфоническа зохёол бүтээлнүүд дотор буряад оркестрово хүгжэмэй ёно заншалнууд бүри баяжаа гэжэ тэмдэглэмээр. Ж. Батуевай «Тайга дээгүүр гэрэлтэһэн толон» гэһэн поэмэ, Б. Ямпиловай «Түрүүшынихид» гэһэн симфоническа поэмэ Байгал-Амарай түмэр гвардиин полковник В. Борсоевой дурасхаалда зорюулагдажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүд тухай домоглоно. Композитор буряад уянгата аялга оркестртэ тааруулан найруулхадаа, һонин шэнэ зүйлнүүдые хэрэглэжэ шадаһан байна.

Ю. Ирдынеевэй «Бурханай шарай» гэһэн баледэй хүгжэмынь онсо шэнжэтэй, найруулгатай. Мүн лэ энэ композитор Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай илалтада зорюулжа, гурбан хубиһаа бүридэһэн «Баатаршалгата симфони» бэшэнхэй. Энэ симфони дотор совет хүнэй образ, дайнай үндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдые галалсахадаа тэрэнэй хатуужалга хүгжэмэй аргаар зураглагдана. Зарим тэды дутуу дунданнуудтайшье һаа, һонирхолтой найруулгатай энэ зохёол бүтээл буряад хүгжэмэй симфонизм тээшэ дабшалгада хубитань болоно.

«Буряад орон» гэһэн симфоническа поэмэ найруулан бэшэһэн В. Усович буряад хүгжэмэй онсо шэнжые тад ондоо аргаар дамжуулжа шадаа. Буряад арадай уянгата аялгын хажуугаар, композитор найруулгадаа мүнөө үеын арганууд шадамараар хэрэглэнэ.

Үнгэрһэн тоосоото үе соо мүндэлһэн симфоническа зохёол бүтээлнүүд дотор буряад оркестрово хүгжэмэй ёно заншалнууд бүри баяжаа гэжэ тэмдэглэмээр. Ж. Батуевай «Тайга дээгүүр гэрэлтэһэн толон» гэһэн поэмэ, Б. Ямпиловай «Түрүүшынихид» гэһэн симфоническа поэмэ Байгал-Амарай түмэр гвардиин полковник В. Борсоевой дурасхаалда зорюулагдажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүд тухай домоглоно. Композитор буряад уянгата аялга оркестртэ тааруулан найруулхадаа, һонин шэнэ зүйлнүүдые хэрэглэжэ шадаһан байна.

Ю. Ирдынеевэй «Бурханай шарай» гэһэн баледэй хүгжэмынь онсо шэнжэтэй, найруулгатай. Мүн лэ энэ композитор Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай илалтада зорюулжа, гурбан хубиһаа бүридэһэн «Баатаршалгата симфони» бэшэнхэй. Энэ симфони дотор совет хүнэй образ, дайнай үндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдые галалсахадаа тэрэнэй хатуужалга хүгжэмэй аргаар зураглагдана. Зарим тэды дутуу дунданнуудтайшье һаа, һонирхолтой найруулгатай энэ зохёол бүтээл буряад хүгжэмэй симфонизм тээшэ дабшалгада хубитань болоно.

«Буряад орон» гэһэн симфоническа поэмэ найруулан бэшэһэн В. Усович буряад хүгжэмэй онсо шэнжые тад ондоо аргаар дамжуулжа шадаа. Буряад арадай уянгата аялгын хажуугаар, композитор найруулгадаа мүнөө үеын арганууд шадамараар хэрэглэнэ.

Үнгэрһэн тоосоото үе соо мүндэлһэн симфоническа зохёол бүтээлнүүд дотор буряад оркестрово хүгжэмэй ёно заншалнууд бүри баяжаа гэжэ тэмдэглэмээр. Мүнөө залуу композитор буряад арадай онтохонуудта үндэһэлэн, хүүгэдэй оперын хүгжэм бэшэжэ байнхай.

Буряадай ахамад композитор Ж. Батуевай «Хэтэ мунхын гал» гэһэн балет зүжэгһөө үндэһэтэй) «Хулгөотэ жэлнүүд» гэһэн оперые театр найруулан табихань. Буряад орондо Совет засагай түрүүшын үеын хулгөотэ үдэрнүүдые хүгжэмэй аргаар харуулһан байна. Урда тээнь табан оперөө найруулан табиһан дүй дүршэлтэй композитор хүдөөгэй баяшуултай, сагаан гвардеецүүдтэй нютагай залуушуул, багшанар, улаантанай шанга тэмсэлые мүнөө үеын темэтэй холбожо харуулаа. Буряад заншалта аялгые оперын классическа хүгжэмтэй зохидоор нийлүүлэн, мүнөө үеын эрилтэдэ тааруу оперо дурадхаа.

В. Усовичой «Корчагин тухай дуун» гэһэн нүгөө, тад ондоо оперо тухай хэлэлгэ болоо һаа, тэрэ буряад оперно искусствын жанрые бүри үргэдхөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Залуу композитор эстрадна оперын харюусалгата темые зүбөөр шиидхэжэ шадаа. Эстрадын дуу, хатарай мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусамаар бэшэгдэнэн хүгжэм олондо ойлгосотой. Тиимэһээ залуу үеэтэй дура сэдьхэлые татана. Буряадай комсомолой шанда хүртэһэн энэ оперодо дуунай, хатарай болон хүгжэмэй инструментнүүдэй эдэб арганууд нэгэ доро зохидоор нэгэдхэгдэнэн байхаһаа гадна авторай уянгата хүгжэмые шадамар бэрхээр хэрэглэжэ шададаг бэлиг шадабариие онсо тэмдэглэмээр. Мүнөө залуу композитор буряад арадай онтохонуудта үндэһэлэн, хүүгэдэй оперын хүгжэм бэшэжэ байнхай.

Буряадай ахамад композитор Ж. Батуевай «Хэтэ мунхын гал» гэһэн балет

ХАРЮУСАЛГАМНАЙ ЕХЭ

...ЭНИЕ ...мараар ...АНГАНАБ

...й районой промышленностьтэй предприятинуудай, ...й совхозуудай, бусад ...ургаануудай хүдэлмэрилэгшэд арбадахи табан ...ай түсэбгэ даабаринуудтай ...ргэхын тула бүхы ...оо оролдожо байна. ...ангаяа хүдөө нютаг ...ажалшад гүрэндэ ...на, үндэгэ болон бүхы ...одуктнуудые элбэгээр ...ахын түлөө социалис ...ргэнөөр дэлгэрэ, зарим тэды амжалтые туйлана. Районы ...гурбан колхоз, дүрбэн ...хоз, туршалга-үйлдвэрлэ...ажахы, бройлерно ...бии юм. Эндэ дүн ...гурбан мянга гаран ...жаллана. Тэдэнэрэй ...ажалда харюусалгаа ...нгаар хандажа, хүн...дөө муу бэшэ үрэ...туйладагаараа район ...ньһала суутай болонь...ншээнь, Карл Марк...нэрэмжэтэ колхозой ...аалишан Е. Д. Радь...XXI партсъездын нэ...ө колхозой — Ф. К. ...ая, Онохойн совхозой ...Е. Т. Козлова, Эр...совхозой — А. И. ...ва болон бусад жэл...алдэ һу ехээр һаана. ...М. Евсюков, Б. Г. ...ев, Б. С. Балданов ...эй хүтэлбэрилдэг хо...бригаданууд эрхим ...туйладаг юм. Иимэ ...үүд олон ааб даа.

...ргэй ажалшадай һай...амжалтануудта ма...районой медицүүд ехэ — Хү... оруулна гэхэдэ, ...алдуу болохогүй гэ...дэ тоолонобди. Юуб ...районой эмшэд хү...ажахын үйлэдбэриин ...гаран объектнүүдтэ ...г зониие хангадаг ...Гэбэшье манай меди...шлад болон тарьа...бүри һайнаар ханга...тула ехэ оролдолго ...байдаг. Тиигэжэ ...нугадаа хүндэтэй бо...байна. Дархитын ...ерскэ-пунктые даагшад «СССР-эй элүүрые ...ын эрхим хүдэлмэ...» гэһэн тэмдэгтэ ...н Г. М. Эрдынеева, ...й АССР-эй габьяа...ар М. М. Токтоно...В. Китова, нүүдэл ам...ин фельдшер В. Н. ...рова болон бусад ...лжэ отара, фермэ...ябадаг юм.

...үбэлжэлгын ха...гаан үедэ фермэ ...отарануудай хүдэл...дые медицинскэ ...хангахын тула ма...оной түбэй больни...ихндэлгын-методи...абинет тусхай хэм...ууланнуудые ха...юм. Тэрэ түсэб соо ...ээлжээгүйгөөр ...районой малай бай...ариг сэбэрые са...мэтэ хүдэлмэри...сono.

...жэлнүүдтэ манай медигүүд малай отара, фермөнүүдээр ябажа, тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэй элүүр энхые шалгадаг болоо. Районно больницын нүүдэл амбулаториин фельдшер В. Н. Александрова долоон жэлэй туршада малшадые хангана. Тэрэ хонишод болон һаалишадай, тэдэнэй бүлын гэшүүдэй дүтэ һанаха хүн болонхой. Нухэр Александрова тусхай графигай ёноор районой ажахынуудай үйлэдбэриин бүхы объектнүүдтэ ошожо, малшадай дунда үбшэнөөр һэргылэлгын, санитарно-гигиеналай ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. Байгша оной үбэлжэлгын үедэ нүүдэл амбулаториин хүдэлмэридэ терапевт стоматолог хоёр хабаадаха. Иигэжэ медицинскэ хангалгын шанар нилээд дээшэлүүлхэ зорилготойбди.

Бүлэг врачнарһаа бүридэһэн бригаданууд холын фермэ, отарануудаар ябадаг болоо. Эдэ хэмжээнүүд районой хүдөө ажахын ажалшадаар һайшаагдана. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй бригадын бүридэлдэ терапевт, хирург, үхибүүдэй врач, акушер-гинеколог, шүдэнэй врач оролсоно. Иимэ бригаданууд Загарайн, Онохойн, Хандагатаин больницануудта байгуулагдаа.

Манай районой малшадые комплексноор хангаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Эндээ лоозунгнуудаар шэмэглэгдэнэн агитпоезд малшадай баярануудаар жэл бүри ябадаг юм. Агитпоездын оүридэлдэ лекторнууд, уран һайханай оүлгэмэй гэшүүд, худалдаа наймаанай, хүн зониой ажашуудалаи хэрэглэмжэ хангалтын албанай хүдэлмэрилэгшэд, врачнар оролсодог. Тиигэжэ иимэ агитпоезднууд районой оүхы малшадые хангадаг юм. Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд эндэб лекциүүдые уншадаг, малшадай элүүр энхые шалгадаг заншалтай.

Районой түбэй больницын захиргаан үбэлэй үедэ малшад ямараар хангагданаб гэһэн асуудалаар ходо һонирходог. Тиимэһээ участково больницануудай ахамад врачнар һаалишад, хонишодые медицинскэ талаар хангалга тухай мэдээсэлнүүдые саг үргэлжэ үгэдэг юм. Малшадые үбэлэй үедэ хангаха хэрэгтэ фельдшерскэ пунктнуудые даагшад Е. Ф. Костромина, Г. Е. Шурыгина, Л. Ц. Мункуева болон бусад ехэ харюусалгатайгаар хандана. Карл Марксын, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай малшадые медицинскэ талаар хангалгын шанар дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Хандагатайн участково больницын коллектив (ахамад врач К. И. Днепровская) ехэ оролдолго гаргана.

Хүн зоной элүүрые хамгаалха гээшэ харюусалга ехэтэй хэрэг мүн. Тиимэһээ медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудай профсоюзна эмхинүүдэй түрүүлэгшэнэртэй, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомтой нягта харилсаатайгаар хүдэлнэ. Хүдөө ажахын, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзуудай райкомуудай хамтын заседани жэл бүхэндэ үнгэргэгдэнэ. Тэндэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, участково больницануудай ахамад врачнар хүдөө нютагуудай ажалшадай хүдэлмэриин һайн эрхэ байдал тогтоохо, элүүрые хамгаалха талаар хэлэлцэн хүдэлмэри тухайгаа тоосодог юм.

Гэхэтэй хамта манай хүдэлмэридэ дутуу дунданнуудтай үшөөл бии байнаар. Зарим эмшэд малшадай элүүрые хамгаалха хэрэгтэ анхаралаа хүсэд хандуулнагүй. Нэгэ заримдаа медигүүдэй малшадта ошохо график дүүргэгдэнэгүй. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд медигүүдые саг соонь тусхай транспортаар хангаагүй. Больницануудта бии байгаа санитарна транспорт ехэнхидээ хуушарһан, запабарилгада байдаг. Запасной часть дуталдадаг. Ушар иимэһээ медицинскэ хангалгын ашаг үрэнь һанаһанда хүрэнэгүй. Районой зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд малшадай ажаһуудалай, хүдэлмэриин һайн эрхэ байдал тогтоохо тухай врачнарай заабаринуудые дүүргэнэгүй.

Түрэл парти, правительствамнай хүн зоной элүүрые хамгаалгада айхабтар ехэ анхарал хандуулжа, медигүүдэй урда тон ехэ зорилгонуудые табина гээшэ. Тиимэһээ манай районой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, «Арад зоной элүүрые хамгаалгые саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолые дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Богонёор хэлэхэдэ, харюусалгамнай ехэ. Тиигэбэшье бидэнэр, медигүүд, районойнгоо хүн зоной, илантаяа холын малшадай элүүрые хамгаалхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлэн хүдэлжэ, хараалдан зорилгонуудаа бэелүүлхые оролдохобди.

Б. ЦЫРЕНОВ,
Загарайн районой түбэй больницын ахамад врачай орлогшо.

ДАХИНАА ҺОНИРХУУЛХА ШЭДИТЭЙ

Номууд... һургуулида үшөө ороодуи ябахаһаа эхилээд, үтэлхэ наһандаа хүрэтэрөө ном һудараар һонирходогоди. Номой удха шанар тухай А. М. Горький тон мэргэнээр хэлэһэн байха: «Хүнэй болбосорон хүмүүжэхэдэ ехэ нүлөө үзүүлдэг хоёр хүсэн— эрдэм ба искусство гээшэ. Энэ хоёр хүсэн ном соо нэгэдэн сосологдонхой».

Манай орон дотор дэлхэйн бүхы номуудай гурванай нэгэ хуби шахуу хэблэгдэдэг гэжэ тэмдэглэлтэй. Номой хэблэлэй хэдэ дахин үргэдхэгдөөшье һаа, уран зохёолой, хүүгэдэй литератураар һонирхогшодой эрилтэ ушөөл дүүрэнээр хангагданагүй. Үдэр бүри дээшэлжэ байһан энэ эрилтыень хангахын, номой нэмэлтэ фондуудые эрьесэдэ оруулхын түлөө номой магазинуудта хүдэлмэриин шэнэ онол арга хэрэглэгдэдэг болоо. Юуб гэхэдэ, олонхи магазинуудта хүн зонһоо ном худалдан абалга һайшаагдаа ха юм. СССР-эй Хэблэлэй талаар түрэнэй комитедэй системын номой магазинууд жэл бүри 35 миллион түхэригэй ном хүн зонһоо худалдан абана.

Тэрэ тоодо Буряадай ном худалдадаг эмхиин магазинууд уншагдаһан, хүнэй гарта нилээд баригдаһан номуудые худалдан абадаг юм. Худалдан абтадаг номууд гурбан бүлэг боложо хубаардаг. Нэгэдэхидэнь хуушанай, эрдэмшэнжэлгын удха шанартай, хоморой шухаг номууд (1850 он болотор хэблэгдэһэн), хоёрдохидонь 1851 онһоо 1960 он болотор, үрбадахи бүлэгтэнь 1961 онһоо эхилээд, мүнөө саг болотор хэблэгдэнэн номууд оролсоно.

Революциин урда тээ ба Совет засагай мандаһан үеһөө эхилээд (1960 он болотор) хэблэгдэнэн номууд тусхай каталог соо заагдаһан сэнгээр худалдан абтадаг. Мүнөө үеын уран һайханай, энциклопедическэ, словарна болон хүүгэдэй дурасхаалай түхэлтэйгөөр бэшэгдэнэн, бэлэг болгон баригдаһан гаргагдаһан (1961 онһоо 1975 он болотор хэблэгдэнэн) номуудта өөрынь сэнһээ хоёр дахин дээгүүр сэн тогтоогдодог юм. Үшөө нэгэ һанаулга гэхэдэ, магазинда асарагдаһан номууд һайнаар худалагдаһан, хүүдэһануудынь бүрин бүтэн, элдэбээр хээлэгдээ, зурагдаагүй байха ёһотой. Номдоо гамтайгаар, нарин нягтаар хандажа, тааруу зохидоор хадагалжа, саг үргэлжэ тооно шоройень арилгажа байха гээшэ тон шухала гэжэ ойлгохо хэрэгтэй бшуу. Гэхэтэй хамта магазинай худэлмэрилэгшэд номуудые худалдан абахадаа, хэр эргэ анхарал татамаар бэ, уншасатайб гэжэ тодорхойлхо уялгатай. Худалдагдан абтаһан зарим номууд һөргөө хэр худалдагдаха гээшэб гэһэн һаналай түрөө һаа, эдэ номууд 30 үдэрэй болзороор тусхай комиссиин үзэмжэдэ табигдадаг

Мүнөө үедэ «Туяа», «Знание», «Эврика», «Глобус» гэжэ номой магазинуудта худалдан абагшадай хоорондоо номуудые һэлгэн абалгын таһагууд худэлдэг болоо. Хубиингаа библиотекэдэ һонирхолтой номуудые суглуулха дуратайшуул иимэ аргаар һанаандаа таараха литература шэлэдэг юм. Тодорхойлон хэлэбэл, ямар нэгэн литература һэлгэхэ гэһэн хүн номой магазинда ошожо, тогтоогдоһон сэнгээр өөрынгөө ном тушаадаг. Тиин хэрэгтэй номой энэ үедэ үгы һаань, захил бэшээд орхидог. Харин ондоо номоор пэлгэгдээгүй һаань, тушааһан үдэрһөө хойшо 40 хоногой үнгэрһэн хойно һөөргэнь бусадаг.

Нилээд баригдаһан, уншагдаһан литературааа магазинда худалдалгын гү, али номуудаа хоорондоо һэлгэлгын гурим тухай тодорхойгоор мэдэжэ абахые хүсэгшэд хотын номой магазинуудта хандаг лэ. Ном гадаада түхэлөөрөө хуушараашье һаа, удхынгаа талаар дахинаа хүниие һонирхуулха шэдитэйл.

В. МИХАЙЛОВ,
Буряадай ном худалдадаг эмхиин директорэй орлогшо.

ХИЛЫН САААНАҺАА

ТАСС АПН

МНР-эй Арадай Ехэ хуралай сесси

УЛААН-БААТАР. МНР-эй Арадай Ехэ хуралай ээлжээтэ сесси ноябриин 20-до эндэ болобо.

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүд, МНР-эй парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Ороной засагай дээдэ зургаанай депутадууд 1980 ондо МНР-эй арадай ажахы болон соёл культурые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые, МНР-эй 1980 оной гүрэнэй бюджедые зүбшэн хэлсээд, баталан абаһан, 1978 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэлые шагнаад, зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

МНР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ Д. Содном элидхэл хэхэдээ, ороной худэлмэришэн ангиин, хамжаанай малшадай, ажалша интеллигенциин зохёохы ажал ябуулгын, СССР болон бусад социалис оронуудтан харилсаагаа хүгжөөһэнэй ашаар МНР-тэ нинтын үйлэдбэри тогтууритайгаар ургаһан, арадай һуудал байдал хэлөришэгүйгөөр һанжарнан байна гэжэ тэмдэглээ.

МНР-эй Арадай Ехэ хуралай депутадууд мэдүүлгэ нэгэн дуугаар баталан абаба.

МНР-эй Арадай Ехэ хурал бүхы монгол арадай хүсэл зоригые мэдүүлэн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй Берлиндэ болоһон баярай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ наируулһан шэнэ түүхэтэ үүсхэлнүүдые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ.

Шэнэ үүсхэлнүүд Европын ба бүхы дэлхэйн арадуудай аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, сэрэгэй шахардуу байдал һуларуулха талаар шэглүүлэгдэнэн СССР-эй тодорхой ажал ябуулганнуудай программа болоно.

МНР-эй Арадай Ехэ хуралай сесси Варшавска Договорто хабаатай гүрэнүүдэй парламентнуудай түлөөлэгшэдэй дэлхэйн оронуудай парламентнуудта хандаһан хандалгые дэмжэжэ, Советскэ Союзай шэнэ үүсхэлнүүдые бэелүүлгэдэ али болохоор нүлөөлхыень уряална гээд мэдүүлгын түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

СЕНАДАЙ КОМИССИИН ЭЛИДХЭЛ

ВАШИНГТОН. Сенадтахи Гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комисси тусхай элидхэл сенадта эльгээбэ. ОСВ-2 гэжэ совет-американ договорые һайшаахыень сенадта дуралхагдана.

Договорой бүтэмжэтэй һайн удха шанарынь юун бэ гэхэдэ, буу зэбсэгүүд болон стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлалга хинаха, совет-американ харилсаае хүгжөөхэ талаар шухала удха шанартай байна гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ. ОСВ-2 договорые баталан абалга Холбоото Штадууд ба тэдэнэй союзнигуудай аюулгүй байдалые хангахаһаа гадна, стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлахха тухай совет-американ хөөрэлдөөнүүдые саашадань үргэлжэлүүлжэ, ОСВ-3 договор зохёохо үндэһэ һуури табихха байна. ОСВ-2 договорые бэелүүлгэ национальна хэрэгсэлнүүдээр шалгагдаха аргатай гээд заагдана.

Хэрбээ ОСВ-2 тухай договорые сенадай арсан буруушаагаа гээшэ һаань, СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаан муудаха, Баруун Европодо Холбоото Штадуудай хараа байдал һуларха байна гээд элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Договорые буруушаалга американ гадаадын политикын хүтэлбэригүй, тодорхой зорилгогүй байнынь США-гай союзнигуудта, мүн бусад оронуудта харуулха бшуу.

Сенадтахи демократическа олонхиин хүтэлбэрилэгшэ Р. Бэрдын мэдүүлэнэй ёноор, сенат ОСВ-2 тухай договорые декабриин эхээр зүбшэн хэлсэжэ эхилхэ байна.

АРАБ ОРОНУУДАЙ ГҮРЭНЭЙ БА ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ТОЛГОЙЛОГШОНОРОЙ ЗҮБЛӨӨН

ТУНИС. Араб оронуудай гүрэнэй ба правительствын толгойлогшонорой зүблөөн хүдэлмэреэ Тунисай ниислэл хотын Съезднүүдэй ордон соо эхилбэ. Израилиин өөзэрхэг түримхэй ябуулганнуудта эсэргүү, булимтаран эзэмдэгдэнэн араб бүхы газар нютагуудые сүлөөлхын, Палестиныи араб арадай таһаршагүй национальна эрхэнүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ арабуудай хамтын стратегиин асуудалнууд тэрэнэй зүблэхэ зүйлдэ табигдана. 20 гүрэнэй ба Палестиные сүлөөлхэ эмхиин хүтэлбэрилэгшэд Египедэй, Израилиин ба США-гай арабуудта эсэргүүгээр Кэмп-Дэвидтэ хэһэн үгсөөе таһалдуулха талаар шэглүүлэгдэнэн хамтын хүсэлэл оролдолгонуудай дүнгүүдые согсолхо, ерээдүйн түсэбүүдые хараалха байна. Ливандахи байдал тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ асуудалнуудай гол шухалань болоно.

Һаяхан Туниста болоһон конференци дээрэ араб оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд жэл урда тээ Багдадта болоһон уулзалгын үедэ хараалагдан абтаһан арабуудай стратегическэ хараа шэглэлые нэгэн һаналтайгаар баталба.

Ирагай президент Саддам Хусейн хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөө нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Багдадтахи зүблөөнэй тогтоолнууд онсо улха шанартай байна гэжэ тэмдэглээ. Удаань Тунисай Республикын президент Х. Бургиб, араб оронуудай лигиин генеральна секретарь Ш. Клиби гэгшэд зүблөөндэ хабаадагшадые амаршалан, үгэ хэлэһэн байна. Израилиин ба гадаадын бусад хүсэнүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулганнуудые буруу һүргэжэ, зайсуулан сарахые арабуудые уряалаа.

АНГЛИ. «Зимбабвиин арад илалта!», «Британиин сэрэгүүд Родешиа туһа хүргэнэгүй, тиимэһээ гаража ябаха ёһотой!»—иимэ лозунгнуудыг доро Зимбабвиин арадай наадмыень сүлөөрэлгын хүдэлөөнтэй һаа, нэгэдэжэ байһанаа элирхэйлһэн ...ын хабаадалгатай демонстрациннууд болоно. Африкын урда зүгтэ Британиин засагаархидай ябуулжа байгаа политикые буруушааһан жагсаалда хабаадагшад Англиин ниислэлэй гол үйлсөөр үнгэрөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: жагсаалда хабаадагшад.

ЮПИ—ТАСС-ай телефото.

ПРОФСОЮЗУУДАЙ АЖАЛ ЯБУУЛГЫЕ НЭГЭДҮҮЛХЭ

ХЕЛЬСИНКИ. Советскэ Союзай болон Финляндиин профсоюзуудай хани барисаанай недели эндэ дүүрэбэ. Совет-финляндиин хани барисаанай һарын программаар тэрэ үнгэргэгдэнэн байгаа. ВЦСПС-эй делегаци неделиин хэмжээ ябуулганнуудта хабаадаба.

Советскэ Союзай ба Финляндиин профсоюзай хүдэлөөнүүдэй, арадуудай хоорондохи хүршэ ёһоной хани харилсаае үргэдхэн бэхижүүлхэ шухала гэжэ хоёр ороной профсоюзуудай түлөөлэгшэд тэмдэглээ. Советскэ Союзай эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдые неделидэ хабаадагшад дэмжээд, эдэнние бодото байдалда дары түргөөр дүүргэхэ шухала гэжэ хэлэһэн байна. Шахардуу байдал һуларуулгые саашадань гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө тэмсэлдэ профсоюзай хүдэлөөнэй ехэ үүргэтэй байһые эдэнэр тэмдэглэбэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ХАНИНАРАИ БҮЛГЭМЭЙ КОНГРЕСС

БРЮССЕЛЬ. «Хани барисаанай ба харилсаа холбооной түлөө «Бельги — СССР» гэжэ бүлгэмэй национальна конгресс Брюссельдэ болобо. Бүлгэмэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдажа, тэрэ үнгэргэгдэнэн байгаа.

Бүлгэмэй национальна секретарь М. Шуберт тоосоото элидхэл хэбэ.

СССР тухай үнэн зүбые бельгиинхидтэ хөөрэжэ, совет арадай ажабайдал ба соёл культуратай эдэнние танилсуулан, Хельсинкидэ болоһон ниитэ Европын зүблөөнэй Түгэсхэлэй актын дүримүүдые бодотоор бэелүүлгэдэ бүлгэмэй ехэ нүлөө үзүүлжэ байнынь М. Шуберт тэмдэглээ.

Делегадууд конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ, бүлгэмэй хэһэн худэлмэридэ үндэр сэгнэлтэ үгэһэн байна.

«Хани барисаанай ба харилсаа холбооной түлөө «Бельги—СССР» гэжэ бүлгэмдэ Арадуудай Хани барисаанай орден барюулалгын баяр ёһолол энэ үдэр болобо. СССР-һээ Бельгидэ байдаг элшэн сайд С. К. Романовский үндэр дээдын шагнал барюулба.

ИРАНАЙ ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО

ТЕГЕРАН. Иранай Исламска революционно Совет шэнэ правительствын бүридэл соносхобо. Энэ правительство тэрэнэй хүтэлбэри доро премьер-министргүйгөөр худэлмэрилхэ байна. Абольхасан Бани Садр — экономико ба финансын министрээр, Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын харгалзагшаар Ходжат-Оль-Эслам Хашеми Рафсанджани Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын харгалзагшаар томилогдоо.

Урдын премьер Базарган, гадаадын хэрэгүүдэй министр Язди, дотоодын хэрэгүүдэй министр Саббагиян, юстициин министр Джавади, мүн урдын кабинедэй бусад зарим гэшүүд шэнэ правительствада оробогүй. Зарим министрнүүдэй тушаалнууд сүлөө байнаар.

Шэнэ правительство ямар нэгэн программна мэдүүлгэ даб дээрэ хэзэгүй.

США-тай дипломатическа харилсаагаа таһалхые Иранай хүсөөгүйшье һаань, эдэ харилсаанууд бодото дээрээ таһалдуулагданхай гэжэ Абольхасан Бани Садрын радиогоор дамжуулагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Хэрбээ шахай Ирандаа бусаагдаагүй һаань, Холбоото Штадуудтай харилсаагаа таһалһан тухайдаа Иран хуулитаар соносхохо юм.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ТҮГЭСХЭ

ИЛАЛТЫЕ ШЭРЭЭЛСЭҺЭН НАМТАРТАЙ

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

Һайн һайхан сагта түрэһэн хүнүүд дайн гэһэн үгын удхые аханарай, эхэ, эсэгэнэрэйнгээ хеөреенһеө, номууд болон кинофильмнүүдһээ мэдэжэ абанабди.

Энхэ тайбан ажабайдалнай Совет засагай тогтоогдомсоор В. И. Ленинэй гар табиһан декредээр хуулита ёһоор баталагдаа бэлэй. Үргэн ехэ ороной арад түмэн балта хадуур хоёрые гартаа хам баринхай жаргалта байдалаа шэрээжэ эхилһэн юм. Тэзд хүниие дарлаха, мүлжэхэ гэһэн хара һанаатан муу муухай үзэл бодолоо хүсэлдүүлхэ зорилготойгоор 1941 ондо хүн түрэлтэнэй түүхэдэ үзэгдөөгүй дай үүсхээ һэн. Жаргалайнгаа замда гараһан арад олоной һайн һайхан эрмэлзэлые үгы хэхэ, маниие ажаллуулха, амаруулхагүй гэһэн зэбүүрхэмэ аашануудые капиталис түрэнүүдэй нэгэн — фашис Германи тиихэдэ гаргаба бшуу.

Фашистнарай урдаһаа эсэргүү тэмсэлдэ жагсаһан сэргшэдэй дунда Б. С. Батомункуев бии һэн.

Бэшүүрэй районой Хонхолонютагта түрэһэн, үндыһэн хубүүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урда тээ сэргэй албанда татагдаһан юм. Бавасан тиихэдэ Аласдурна зүгтэ алба хээ. Дивизинь 1942 оной ноябрь һарада баруун фронт эльгээгдээ һэн. Тиишэ абаашагдаһан сэргшэд нэгэ хэды сагай туршада амарһанай удаа, дайсантай тэмсэжэ захалһан байна...

1943 оной март бэлэй. Калининска областиин газар дээрэ манай бүлэг частнууд хүреэлгдээд байба. Орохо, гараха, багахан зайтай газар үшөө манайхинай гарта үлэнхэй һэн. Тэдэнэр ехэл хүшэр хүндэ байдалда ороо бэлэй.

Эрхэ сүлөөгөө, амин голоо хамгаалжа байһан сэргшэд һүреөтэ тэдэ жэлнүүдтэ Ленинэй хэрэгтэ үнэн байһанаа гэршэлэн, партиин зэргэдэ жагсадаг байһан юм. Бавасан Санжиевич Калининска областьдо болоһон ехэ байлдаанай урда түрүү сэргшэдэй тоодо «коммунист болохомни» гэһэн мэдүүлгэ барибан хүн юм.

Бүһэлгдэхэеэ байһан частнуудай сэргшэд тиихэдэ дайсантай хатуу шангаар тэмсэжэ, фашистнарые саашань түрижэ шадаа һэн. Тезд тэндэ хэды олон совет сэргшэд Эхэ ороной эльгэн хара газар дэрлэн унаа гээшэб! Бавасан Батомункуев тэрэ болоһон байлдаан тухай иигэжэ хеөрөө һэн:

—Полкһоомнай 30-аад хүн амиды үлөөгшэ һэн. Шэхэ дүлиирмөөр үхэр буугай, миномёдой һомонууд тэһэржэ, дээрэһээшни самолёдууд хара үхэл шэдэжэл байха. Зүгөөргүй гайтай байһан юм даа. Хайлажа байһан саһанай үнгэ хубилжа, ондоо болошонхой урдажал байгша һэн. Дайн гээшэ аймшагтайл шүдхэр һэн даа. Юун гэжэ хэлэхэбши!

Бавасан Санжиевич энэ байлдаанда шархатажа, хэдэн хоногой туршада госпитальдо аргалуулхаар эльгээгдэһэн юм. Эрэлхэгээр тэмсэһэн буряад хүбүүн тэрэ байлдаанай һүүлээр Улаан Одоной орденоор шагнагдаба. Удаань Польшые сүлөөлэлсөөд, Балтиин далай шадарай республикануудта байһан фашистнарые бута сохихо байлдааануудта хабаадаһан намтартай. Сэрэгшэ Батомункуев Польшые сүлөөлхэ байлдааануудта баатар габьяа харуулһанайнгаа түлөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай II шатын орденоор шагнагдаһан байна. Бавасан Санжиевич Советскэ Союзай маршал Г. К. Жуковай командалһан сэргшэдтэй фашистнарай үүр — Берлин абалсаһан хүн юм.

Илалтые шэрээлсэһэн баатар сэргшэдэй нэгэн тэрэ үеые дурсахадаа:

— Рейхстаг ошожо хараа һэмди, —гэбэ. Хуу һандаргагдашаһан, шаташаһан томо гэр байгаа бэлэй. Обоологдоһон шулуун мэтээр холоһоо харагдаһан тэрэ гэр дээрэ намилзаһан Улаан туг бидэнэй досоо баяр түрүүлээ һэн.

Нүхэр Батомункуев дайнай үедэ миноментчигуудай отделениин командир ябаһан, хэллхеэ холбооной сэргэтэ алба хэһэн, тагнуулшанай даабари дүүргэдэг байһан хүн юм. Нэгэтэ Хонхоло нютагтань командованиин зүгһөө иимэ бэшэг эльгээгдэһэн байгаа: «Һуниин туршада нүхэр Б. С. Батомункуев хэлхеэ холбоо һэргээн байгуулжа шадаа». Эрэлхэг зоригтой сэргшын үбсүүн дээрэ үшөө дайшалхы хэдэн медаль бии юм.

Бавасан Санжиевтай хеөрэлдэхэ үедэмни иигэжэ хэлэныень бүхеөр ой ухаандаа хадуужа абаа һэм:

—Фронтдо ошоод ябахадаа, түрүүндээ айхаш. Тезд байн-байн дадажа эхилхэш. Тиигээд гэнтэ мэдэн гэхдээ, иимэ юумэ ходол хэжэ ябаһан шэнги болошохош. Энэ бодолой батажахада, фашистнарые заатагүй диилэхэбди, һамна бута сохихобди гэжэ бодогшо бэлэйб.

Юрын лэ совет сэргшын энэ бодол тон зүб! Энэнь эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэһэн совет хүнэй нангин бодол байгаа.

Дайнай һүүлээр Баруун Германида, мүн капиталис бусад гүрэнүүдтэ түрэһэн зарим залуушуул фашис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлэгдээд, мүнөө нюдаргаяа зангидажа, маниие занажа ябана, —гэжэ Бавасан Санжиевич һанаата болонгёор хэлээд, хоолойгоо шангадхажа, иигэжэ нэмээ һэн. —Бидэ дай хүсэнэгүйбди. Зүгөөр дай үүсхэһэн хүндэ хатуу харюу үгэжэ шадахабди.

Дайнай ба ажалай ветераной үгэнүүдые дэмжэмээр. Алдарта ажалайнгаа түлөө хэдэн медальда хүртэһэн, «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн хоёр тэмдэгээр шагнагдаһан Б. С. Батомункуев байгша ондо жара хүрэжэ, наһанайнгаа амаралтада һая гараад байнэ.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

Бэшүүрэй район.

Цырен Ванкеев Илья Шагжин хоёр хара багаһаа хойшо нүхэсэһэн юм. Нэгэ һургуулида хамта һураа, комсомолдо суг ороо, түрэл хотынгоо барилга дээрэ нэгэ бригадада хүдэлөө. Албандашье мордоходоо Ленинградай областиин хилэ дээрэхи Выборг городто мүн лэ хамта алба хэхээр тудаһан юм.

Сэрэгэй албанда жэлнүүд түргэн үнгэрөө. Үсэгэлдэрэй солдадууд младша командирнууд болоод, ооһэдыень саашадаа һэлгэхэ халаанаа һургажа эхилээ. Дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлэй Хүндэлэлэй самбарта Ванкеев Шагжин хоёрой фото-зурагууд үлгэгдөө. Тэдэнэрһээ залуушуул жэшээ абажа, албаяа эрхимээр хэдэг байгаа.

Выборг хотодо алба хэжэ байһан хүбүүдэй гэртээ табигдахаһаа урдахана Ленинградай милициин һургуулиин түлөөлэгшэ эндэ ерэжэ, тусгаар уулзалга үнгэргэдэг заншалтай.

— Выборг хотын погранична отрядай сэрэгшэдтэй бидэ үни холын холбоо барисаатайбди, —гэжэ түлөөлэгшэ үгэсэ эхилээ һэн. — Энэ холбооноймнай эхиниинь үшөө Владимир Ильич Ленинэй ажаһуулһан үе сагһаа үндэһэтэй юм. Хилэ шадар алба гараһан хүбүүдэй үсөөн бэшэнь манай училищида орожо, «булад зоригто» Феликсын ёһо заншалнуудые үргэлжэлүүлдэг гээшэ, —гэжэ тэрэ тэмдэглээ һэн.

Эндэ, училищида, хүнгэн гэхэ юумэн юун байха һэм. Тиигэбэшье «гражданкаһаа» һаа татагдажа байһан хубүүдтэл бэшэ, эдэнэрнай, ураар хэлэбэл, халуун шулуу «долёоһон» хүнүүд гээшэл.

Цырен Илья хоёрто һуниин сошордомо дохёо шэнэ, хүлеэгдээгүй юумэн бэшэ бшуу. Харин ябаһан лэ газартань имагтал нэгэл нүхэр—спорт тэдэнтэй хахасаагүй юм. Бокс, самбо хаанашье шухала хэрэгтэй һэн.

Милициин һургуулида хоер нүхэднай абаһаар инструкторнууд болобо. Үнөөхил нэд нэтэрүү, үнэн сэхэ ажалаараа, эрхим һуралсалаараа шалгаржа, хоюулаа училищиингаа Хүндэлэлэй самбарта нэрэеэ бэшүүлбэ.

Нинтын ёһо журам сахиг-шадай хүдэлмэри орёошье, эхи захагүйшье гээшэ. Имагтал бидэнэрэй ажабайдалда һаалта хэдэг, ёһо журам эбдэдэг хүнүүдтэй үдэр бүри тэмсэл хэнэ бэшэ, харин үшөошье гүнзэгы удхатай, хүндэтэй мэргэжэл ха юм. Хүниие хүндэлхэ, хүндэ дуратай байха, хүнэй нэрэ хүндые хамгаалха гээшэ тэдэнэрэй эгээн нангин уялгань мүн.

Курсантнуудай ажабайдалда тохёолдоһон нэгэ ушар тухай «Вечерний Ленинград» газетэ бэшээ һэн. Цырен Илья хоер ээлжээтэ хэшээлһээ тараад, хамтынгаа байра бусажа ябаа ха. Апрель һарын синдэм нарата удэр. Нева мүрэн дээрэ мүльһэнэй хүдэлжэ эхилһэн хаһа. Хубүүдэй гэнтэ обёорходо, нэгэ бишыхан мүльһэн олтирог дээрэ хоер хүүгэд һуунхай «аяншалжа» ябаба. Навигаци эхилһэн байжа, пароходууд түргэ түргөөр сошордомо дохёонуудые үгэнэ. Удангүй үнөөхи «аяншалагшад» далай тээшэ дүтэлжэ ябаа бшуу.

Эрье дээрэ хүн зон түр зуура сугларба, шууялдаба. Тезд зоригтой нэгэн абаһаар олдоогүй хаш. Энэ үедэ Цырен хүбүүн: «Хабар, хабар, хабар»,—гэжэ шоглоһондол нүхэртөө дуугараад. формоёо тайлажа хаяһан бээрээ, мүльһэтэй уһа руу шунгашоо бэлэй...

Хэдыхэн минута соо тохёолдоһон энэ ушар олондо баяр асаржа, училищиданшье дары дуулдаа һэн. Хабарай Невагай хүсэтэ уһантай тэмсэжэ, хүбүүдэй ами наһа абаһан Ванкеев Шагжин хоёрто Управленийн начальнигай захиралтаар час бэлэг барюулагдажа, баясхалан хүргэгдөө һэн.

Бая тус училищида жэзэтэ, 61-дэхи выпуск бо. Оронойнгоо зүг тээшэ хүбүүд мордо. Учидщияа эрхимээр гэһэн лейтенантнууд Шагжин хоёрто худэлхэ зараа өөрынгөө дураар хэ эрхэ олгогдоһон юм. гэбэшье һаань, хүбүүд шэжэ үзөөд: «Байгал-А түмэр замай барилга эльгээхыетнай гуйнабди, гэжэ комиссида хандаалэй. Энэнь тон һайхан, дэтэйшье байгаа һэн.

Иигэжэ тоонто нютаг эхэ, эсэгэнээ холо алба ябаһан хоёр буряад дэй ажабайдалаа һайха урагшаа эрмэлзэлтэй эхилһэн тухайнь нютаг хиндань хөөрэхэ гээ һэн.

В. ЛОГИНОВ
журн

Ленинградай областий
Приозерск хото.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШ

НЮТАГҺАА ХОЛО ЯБАБАШЬЕ...

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

ГИМНАСТИКА

„ҺАНААГАА АМАРХА ЁҺОГҮЙБДИ“

Эдиршүүлэй дунда гимнастикаар Улаан-Үдэ хотын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн ДОСААФ-ай областной комитедэй спортзал соо үнгэргэгдэбэ. Табяад эдир гимнастнууд энэ мүрысөөндэ хабаадаа.

Спортивна гимнастикаар хүүгэдэй спортын 3-дахи һургуулиин республикын нинслэл хотодо эмхидхэглэн байгуулагдаһаар хэдэхэн жэлэй үнгэрөөшье һаань, эндэхи тренерүүд болон мэргэжэлтэдэй хүдэлмэриин түрүүшын үрэ дүнгүүдые энэ мүрысөөн согсолоо гэхэдэ алдуу болохогүй. Тиин спортын 3-дахи һургуулиин тренернүүд энэ үе соо һайнаар ажаллаа гээд тэмдэглэлтэй.

Басагад гурбан бүлэгөөр мүрысөһэн байгаа. Спортын мастерта кандидадай программаар үнгэргэгдэнэн мүрысөөндэ илангаяа тэнсүү шанга тэмсэл болобо. 17-дохи һургуулиин зургаадахи классай һурагша Наташа Колмогорова бүхы упражненинүүдтэ жэгдэ һайнаар мүрысэжэ, 32,6 балл абаад, Улаан-Үдын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ ёһооросл хүртэбэ. Тэрэ вольно упражнени болон һүрэлгөөр илангаяа шадамар бэрхэ байһанаа харуулаа. 19-дэхи һургуулиин 4-дэхи классай һурагша Марина Андреева — хоёрдохи, 17-дохи һургуулиин 7-дохи классай һурагша Лена Дондокова гурбадахи һууринуудые эзэлбэ. Тренер Софья Петровна Ни эдэнэй амжалтада ехэ габьяатай юм.

Ехэшүүлэй хоёрдохи разрядай программаар мүрысэхэдөө, 20-дохи һургуулиин 3-дахи классай һурагшад Наташа Агафонова, Оля Николаева гэгшэдэй хоорондо һонирхолтой, ана-мана тэмсэл болобо. Гэбэшье һүүлшын упражненинүүдтэ һайн дүнгүүдые туйлаһан Н. Агафонова 33,6 баллтайгаар илажа гараа. О. Николаева, Ю. Жировкина, В. Томсон гэгшэд үндэр сэгнэлтэнүүдые абаһан байна.

12-дохи һургуулиин 3-дахи классай һурагша Света Леонова эдиршүүлэй нэгэдэхи разрядай программаар мүрысэхэдөө илаба. Тренер А. А. Мугдуева эдэниие һурган һоридог юм.

11—14 наһатайшье һаа, хүдэр шамбай бэтэй хүбүүдэй гимнастическа снаряд дээрэ эллэб упражненинүүдые хүнгэн солбоноор, гоё һайханаар гүйсэдхэхыень харахада, урматай даа. Ехэшүүлэй гурбадахи разрядай программа гүйсэдхэхэдөө, 14-дэхи һургуулиин 6-дахи классай һурагша Владик Невежин һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Тэрэ һурэлгөөр, кольцо болон перекладина дээрэ упражнени гүйсэдхэлгөөр 9,0 болон 8,8 баллнуудые абажа, шалгарһан байна. Тиин тэрэ 52,2 баллтайгаар түрүү һуури эзэлээ. Коля Калинин —хоёрдохи, Витя Малых гурбадахи һууринуудта гараһан байха юм.

17-дохи һургуулиин 4-дэхи классай һурагша Радна Батуев ябала бэрхэ гимнаст болохо байһанаа харуулаа. Тэрэ 3 жэл соо һорилго хэхэдээ, гимнастикын орёо упражненинүүдые шадамар бэрхээр гүйсэдхэбэ. Радна дүрбэн снаряд дээрэ 9-һөө дээшэ балл абаһан байна. Энэнь эдир хүбүүнэй бэлигтэй бэрхэ спортсмен болохо байһые гэршэлнэ гэжэ һанахаар. Сережа Куделин, Слава Юдин удаадахи шангуудта хүртөө.

—Хэдэхэн жэл соо манай һургуулиин һурагшад мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлжэ, зарим тэды амжалта туйлаа. Тренернүүд С. П. Ни, А. А. Мугдуева, М. М. Невежин болон бусад ябала амжалтатай һайнаар хүдэлнэ. Гэбэшье туйлаһанаараа һанаагаа амарха ёһогүйбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, бидэ хүршэ область, хизаарнуудай эдир гимнастнуудһаа үшөөл гээгдэжэ ябанабди. Тиимэһээ һорилго бэлэдхэлдээ бүри ехэ анхарал хандуулха ёһотойбди, —гэжэ хүүгэдэй спортын 3-дахи һургуулиин ахалагша тренер А. П. Варфоломеев мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолоо.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эдир гимнаст брус дээрэ упражнени гүйсэдхэжэ байна.

В. ПЛУТТЫН фото.

АНХАРАЛАЙ ТОДО ГЭРШЭ

Улаан-Үдын автовокзал... Республикын зүг бүхэнһөө ерэгшэдэй ушардаг уулзуур газарта хэзээдэшье хүн зон олоороо үймэлдэн байдаг. Агаараар аяншалха, поездоо һуугаад табилуулха дуратайшуулай хэды олошорбошье, автобусоор аян замда мордогшод мүн лэ үсөөрнэгүй. Анхан сагта бишыхан автостанци худэлдэг байһан һаа, 1963 ондо сэлгеэ номин Сэлэнгын эрьедэ автовокзал ашаглалгада тушаагдаа һэн.

Ажабайдалаймнай улам һайжарха, пассажирнуудай эрилтын дээшэлжэ байһанһаа уламжалан, нёдондо тус автовокзал һэльбэн шэнэлэгдэжэ, нилээд үргэдхэгдөө. Барилгын худэлмэри габшагайгаар ябуулагдажа, түргэн зуура залгалаа байшан урган бодоо һэн. Эндэ ороһон хүн бүхэн урмашан баясаа ёһотой. Биледүүдэй худалдагдадаг кассова зал нэгэдэхи дабхарыень эзэлнэ. Зэнхэгэр уужам таһалга соо һандалинууд табигданхай, автобусуудай маршрудай расписани эли газарта үлгөөтэй. Ямар нэгэн асуудалай гараа һаа, справочна бюродо хандажа боломоор. Хоёрдохи дабхарайнь хүлеэлгын салуу зал соо хойно хойноһоо жэрыһэн һандалинууд харагдана. Автобус хүлеэгшэдэй урда телевизор тодхогдонхой. Диспетчерэй соносхол элэр дуулламаар тусхэй түхеэрэлгэнь найдамтайгаар худэлдэг юм. Байра соохи «Союзпечатиин» киоскһоо газетэ, журнал худалдан абаад, һүүлшын һонинуудые уншажа һуухада аятай ааб даа. Гадна эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй, үхибүүдтэй эхын амархаар таһалганууд үргэдхэгдэнхэй. Гартахи сүүмхэ, чемоданаа автомат ба юрын багаж хадагалдаг камерада тушаагаад, һанаа амар ябаха арга бии.

—Коллективтэтнай хэды хүн худэлдэг гээшэб? — гэжэ автовокзалай ахалагша диспетчер Р. У. Батуевада хандабабди.

—Билет шалгадаг контролёрнууд, кассирнууд, диспетчернүүд, амаралтын таһалгые, багаж хадагалдаг камерые даагшанар—дүн хамта 40 хүн тоологдоно. Ажалай ветерануд олон. Тэрэ тоодо М. Д. Шинко, Г. И. Иванова, Л. С. Петрова, Г. Н. Воробьёва, З. Н. Ковеня, бусадшье предприятиин байгуулагдаһан удэрһөө уялгата даабаринуудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэдэг, — гэжэ тэрэ харюусаа һэн.

Һүүлэй жэлэй һонин гэхэдэ, Түнхэнэй район худар ошодог «Улаан-Удэ—Аршаан», «Улаан-Удэ—Худэри-Сомон» гэһэн шэнэ маршрудууд нээгдээ. Хүнгэн, хурдан гүйдэлтэй «Икарус» түхэлэй автобусууд шэнэ маршрудуудаар ябадаг юм. Зориһон газартаа сэхэ ошохо аргатай болоһон пассажирнуудта аятайл даа. Тиинхэдэ Улаан-Удын худөөгэй район руу ошодог автобусууд мүнөө автовокзалһаа замаа эхилнэ. Энэнь ямар талаараа ашатайб гэбэл, пассажирнуудгазаа хүйтэндэ дааража байнгүй диспетчерэй соносхоходол дулаан байраһаа гараад лэ, тогтоогдоһон болзортоо ерэһэн автобусто һуугаад ябаха юм. Иигэжэ Сотниково, Гүрэльбэ, Эрхирэг, Ошурково, Поселье гэхэ мэтэ, тобшолбол, 9 маршрудаар ябадаг хүнүүд нилээд амараа бшуу.

Автовокзалай худэлмэридэ болоһон хубилалтануд совет хүнэй эрилтые хангаха асуудалда гүрэн түрымнай саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдагые гэршэлһэн тодо баримта мүн.

Г. ДАШЕЕВА.

ГЭРТЭ ЭМХИДХЭГДЭҺЭН МУЗЕЙ

Латвиин ССР-эй Елгава городой гудамжануудай нэгэндэ ажаһуудаг эсперанто хэлэ һайн мэдэдэг Елена Шапыровагай гэртэ октябрь һара соо һонирхолтой музей нээгдэбэ. Эндэ ороһон хүнүүд национальна костюм үмдэһэн куклануудые, социалис оронуудай хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн дуунууд, шүлэгүүдые шагнаха, дэлхэйн зүг бүхэнһөө суглуулагдаһан бэшэгүүд, зурагууд, открытканууд, номууд, фото-зурагууд, автографуудаг, альбомуудаг гэхэ мэтые һонирхон хараха аргатай байна.

Республикын багшанар, библиотекарьнууд, соёлой худэлмэрилэгшэд, һурагшад, гадаадын айлшад тус музейдэ ходо ерэжэ байдаг. Тэдэнэр эндэ гансал һонирхолтой юумэ үзэнэ бэшэ, мүн уласхоорондын хэмжээн соо эдэлэгдэ хүнүүдэй адрес абажа, эсперанто хэлэн дээрэ бэшэг бэшэлсэхэ арга олоно бшуу.

Үнгэрһэн жэлэй октябрь һара соо Елена Шапырова Болгаридахи эсперанто хэлэ шудалдаг клубта бэшэгээр хандаһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Болгари Елгава хото хоёрой хоорондо аха дүүгэй харилсаа холбоон эхилээ бэлэй.

Елгавска соёлой ордонгой эсперантистнуудай хүсөөр Болгари ороондо зорюулагдаһан выставкэ эмхидхэгдэһэн байна.

В. ЛИЕЛХАС,
ТАСС-ай корреспондент.

ТҮРҮҮШЫН НААДАН

Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой клуб соо шатараар тус предприятиин куботта хүртэхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. Мүрысөөндэ А. Шагжиев, В. Агафонов, И. Брылев, Б. Митыпов, А. Раднаев, А. Андреев, С. Прутовой, А. Гончаров гэгшэд хабаадана. Наадан шатаршадай мэргэжэл, шадабари дээшэлүүлхэ зорилготойгоор үнгэргэдэнэ.

Түрүүшын үдэр Митыпов Андреев хоёр бусадтаа ороходоо шадамар бэрхээр наадажа, шатарай нааданда дуратайшуулай дунда анхарал татаба. Раднасвтай сагаанаар тулалдаһан Митыпов наадаяа һайн добтолготойгоор эхилжэ, нүгөөдэеэ хорин нэгэдэхи ябадалдаа шүүжэ шадаа. Нүгөөдэ—Андреевынь Брылевтой наадахадаа, ухаан бодолоо гүйлгэжэ тулалдаха ябадалнуудые хэһэн байгаа. Харин Брылевынь эдэ ябадалнуудыень тообогүй ха. Эндэ Андреев тэргээрээ мориниень абажа байгаад, үсэд нэтэрүү добтолго хэбэ. Яаха аргагүй болоһон Брылев хорин табадахи ябадалдаа шүүгдэхэ баатай болоо.

Шатаршад Шагжиев Гончаров хоёр тэнсэһэн, Агафонов Прутовой хоёрой наадан хойшолуулагдаа.

А. МИХАЙЛОВ.

УЛАСХООРОНДЫН ОЛИМПИЙСКЭ «СПОРТЛОТОГОЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Уласхоорондын олимпийскэ «Спортлотогой» ноябрин 14-дэ Варшавада үнгэргэдэһэн 6-дахи тиражай дүнгүүдые спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

6 номер тааһан хүнүүд—10.000 түхэриг (1 билет); 5 номер таагшад—4.848 түхэриг (94 билет); 4 номер тааһан хүнүүд—81 түхэриг (5753 билет); 3 номер таагшад 6 түхэриг (101262 билет) абаха.

Уласхоорондын олимпийскэ «Спортлотогой» 6-дахи тиражай мүнгэн шүүбэринүүд ба 1980 оной Олимпиадада ошохо аяншалгын путевкануд ноябриин 25-һаа декабриин 25 болотор үгтэхэ юм.

Уласхоорондын олимпийскэ «Спортлотогой» 7-дохи тираж 1980 оной мартын 19-дэ Берлиндэ үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

ГАИ-ГАЙ эхкраи

Үнгэрһэн долоон хоно республикымнай харгыуд та долоон авари болоо. Автомашинануудай мүргэлдө һөө гадна, ябаган хүниие дай раха ушар хоёр дахин хөхёолдоо. Улаан-Удын, Шаг пинай нэрэмжэтэ, Комсомольская үйлсэнүүдтэ болоһон гэнэ усалнуудһаа хон лэ ябагашуул тодорхо тобшолол хэһэн байна. Ехэ ороһон саһанай удаа мүн һэтэһэн халтируухай харгаа харааадаа абангүй харагашад машинаяа мүн лэ мэрюулээ.

Улаан-Удын Борсоевой Куйбышевай нэрэмжэтэ сэнүүдэй уулзуур дээрэ ёр машина мүргэлдөө. Эн хэн эмэтэйб гэхэдэ, «Москвич» түхэлэй автомашина ябаһан жолоошон В. В. С бянин руляа һула табяад, жүү тээшээ хадуурхадаа, даһаань ерэһэн ГАЗ-52 лэй автомашина мүргэ байна. Тиигэжэ хоёр а машина нилээд эбдэрээ.

Энэл үедэ харгын д хазагайруулһан 800 жо шон баригдажа, һогтуу рульда һуугаад ябаһан жолоошон тодоруулаг Тэдэнэй зургааниинь хоёр хёо баригдаа. Эдэнэр жэлээр машина жолоо эрхэһээ хаһагдаха юм. шээлхэдэ, Ивалгын к терска фабрикын жолоо Ц. К. Бердников 1978 ноябриин 15-да маш рульда һогтуугаар ябаһа баригдаа һэн. Жолоошо гэмтэ ябадал коллектив зүбшэн хэлсэхэ тухай ши хэбэри гаргадаа бэлэй. Т тэрэ предприятиингаа бэрилэгшэдэй, нүхэдэй найдал харюулаагүй. М Бердников Улаан-Удын дитерска фабрикада дэг. Теэд харгын дүрим загайруулжа ябаһаар даа наа һая баригдаба.

Машинын скорость һээнь хэтэрүүлхэ, һогтуу гаар машина жолоо урдаа ябаһан машина зорилготойгоор харайг гэхэ мэтэ оттолон хоригд Мүльһэлиг, халтируухай гыда машина түргэн зогсо гээшэ айхабтар аюулт Тиимэһээл ябаганшье үйлсэ хүндэлэн гараа һэримжэтэй байха зарг Илангаяа гэнтын усал т саг үргэлжэ хүүгэдтэ нуулха, түсхай тогтоогдо лэ газараар үйлсэ хүнд гараха тухай ойлгуулжа хэ хэрэгтэй.

Г. МОРГУНОВА.
Буряадай АССР-эй МВД-гэй Гурэй автоинспекци хүдэлмэрилэгш.

ТОБШОХОНООР

ШАТАР. Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй дүрбэнэй нэгэ хубида хабаадагшадай хоорондо жэзрэб таталга уласхоорондын шатарай федерацийн (ФИДЕ) Амстердамдахи штаб-байшан соо үнгэргэгдөө. Эрэшүүлэй дунда Таль—Полугаевскитэй, Адорьян — Хюбнертэй, Спасский — Портишпой, Петросян — Корчнойтой наадаха. Эхэнэрнүүдэй дунда Гаприндашвили — Гуриелитэй, Александрия — Ахмыловскаятай, Вереци — Иоселианитай, Кушнир Лемачкатай уулзаха байна.

Дүрбэнэй нэгэ хубиин бүхы нааданууд 1980 оной апрелиин нэгэн болотор үнгэргэгдэхэ ёһотой. Эдэнэр тус тустаа 10 парти наадаха юм.

ДААМ. Уласхоорондын даамаар ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй дүрбэн наадан үнгэргэгдөө. Дэлхэйн экс-чемпион Вячеслав Щеголев гурбан очкотойгоор түрүү һуури эзэлжэ ябана. Дэлхэйн экс-чемпион Анатолий Гантварг, 16-тай ленинградец Александр Дыбман, москвич Юрий Ермаков гэгшэд тэрэнһээ хахад очкогоор гартана.

ФУТБОЛ. СССР-эй залуушуулай суглуулагдамал команда ФРГ-гэй үстэн сасуутантаяа Тбилисиин «Локомотив» стадион дээрэ уулзажа наадаба. Эндэ манай ороной залуушуулай команда 2:1 тоотойгоор шүүгээ.

Ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Киевэй «Динамо» Алма-Атагай «Кайрадтай» уулзахадаа, 0:1 тоотойгоор шүүгдэжэ, түрүү һуури эзэлхэ аргагүй болобо. Энэ илалтын ашаар «Кайрат» дээдэ лигидээ үлэһэн байна.

(ТАСС).

СЭЙХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 7.55 —Дамжуулгын программа. 8.00—«Время». 8.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.05 —«Эдир спортсменэй ехэ аренэ». 9.35 — «Убийство Гарсиа Лорки» — телевизионно уран һайханай фильм (Итали, 2-дохи сери). 10.40 — Совет дуунуудай концерт. 11.10—Шэнэ һонин. 11.14 — Заб-һарлалга. 13.55 — Дамжуулгын программа. 14.00 — Шэнэ һонин. 14.20 — «Шинии ажал—шинии амжалтанууд» — баримтата фильмүүдэй программа. 15.20—Н. В. Гоголь, «Ревизор». 16.05 — Шатарай һургуули. 16.35— «Шарковтоной булын юрын үдэрнүүд · ба һайндэрнүүд» 17.05 — В. Моцарт. Хүгжэм. 17.35 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Бидэнэр —совет арадбди!» 18.05 — «Бүхы юумэ мэдэхэ дуратайб». Киножурнал. 18.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 18.30—«Байгал» —программа.

«Орбита-2». 19.00—Футболоор уласхоорондын уулзалга. СССР—ФРГ. 20.30 — «Время».

Улаан-Үдэ. 21.05—«БАМдахи арадай театр». 21.35—«Зүүн Сибирь» —киножурнал. 21.45 — «Булагууд» —телевизионно суглуулбари.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 18.30— «Лазги» гэжэ хореографическа ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 19.00 —«Түрэл байгаалимнай» гэһэн циклһээ дамжуулга. 19.40—Телевизионно баримтата фильмүүдэй программа. 20.20 —Соносхолнууд. 20.30 — «Нинелль Кургапкина хатарха» — фильм-концерт.

«Орбита-2». 21.05—«Останкинай концертнэ студнда И. Абашидзын уран бэлигэй үдэшэ». 23.55—Шэнэ һонин.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Республикымнай ажалай үдэр» — корреспонденцинүүдэй суглуулбари. «Техникэдээ эзэн ёһоор хандаха». Б. Доржиевай «Саг болзорые уридшалан» гэһэн статья. Буряадай АССР-эй үйлэдбэриин хүсэнүүдые комплексноор хүгжөөхэ асуудалнуудаар региональна научно-практическа гурбадахи зүблөөнһөө Р. Макальскаягай тэмдэглэл. «Композиторнуудай бүхэсоюзна VI съезд».—ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Профсоюзай ажабайдал». «Зэмэтэйшүүлые нэрлээгүй, тобшолол хээгүй»—С. Убеевэй статья. «Ажахы эрхилэлгые нарижуулха» — Н. Сперанскийн статья. «Тэжээлэй нөөсэнүүдые гүйсэд хэрэглэхэ» — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол. «Буряад драмын театрай барилгада». В. Рудаковой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Ленинэй орденто Бурят түрэнэй оперо, баледэй атрай худэлмэрилэгш Т. Волынцевагай хэһэн рэлдөөн. «Хилын саанай

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Врачай зүбшэл». Н. Гу товай статья. Футболоой зоной дүнгүүд тушаа А. Б повай шэнжэлэл. «Н нютагай һоһин». Сонс нууд.

САГАЙ УЛАРИЛ

Сэлмэжэ, бүрхэжэ б зарим газарта багаа саһан орохо. Баруун хоо секундын 3—7 метр сэтэйгөөр һалхилха. 14-градус хүйтэн, хойто нуудта 19—24 градус, гал шадарай урда нют даар 9—14 градус хүйтэн байха.

Улаан-Үдэдэ саһан гүй. 17—19 градус хүйтэн байха.

Редакторай орлогч
И. Р-Д. ОЧИРОВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная—2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.

Н-00793. Заказ № 268. Индекс

БАЙГААЛИИН ЭДИР ХАНИНАР

Түнхэнэй районой һургуулинуудай биологи заадаг багшанарай үүсхэлээр Туранай найман жэлэй һургуулида байгаали хамгаалгада зорюулагдаһан үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Түрэл хизаар орон тухай уран зураашадай зурагууд, үргамалай шэнэ сортнуудые шэнжэлэн гаргаха